

Proverbio

Maipanggep Sin Libro Ay Nay

Din libro ay Proverbio et kaolnongan di pamagbaga ya apat ay mangipaammo sin kosto ay kabibiyag ay panlaydan Diyos. Ipalawag na din kailasinan di masirib ay ipogaw ay mamatpateg en Diyos ya din naong-ong ay manglaslasoy si sirib. Ad-adoy madtengan isna ay pamagbaga, tan waday maipanggep si sin-asawa ya anan-ak, babaknang ya nabibiteg, mannigosyo ya manturay, masolisog ya mangitpe si awak, nasadot ya nagaget, ya ad-ado pay.

Wada da di versikulo ay mankokoyog ay kaman din linaon di kapitolo 5 ay maipanggep sin manakikamalala ay babai ya kapitolo 31 ay maipanggep sin ogalin di siked ay asawa, ngem di odom pay ay proverbio yan magay kaitoloyana ono kaisilpoana sin mangon-ona ya omon-onod ay versikulo. Esa ya esa yan waday laydena ay ibaga. Sapay koma ta esten tako ay adalen din wadas na, tan mo patgen takos Diyos ya onodan tako din pamagbaga ay inpaammo na, siya na di poon di ammo tako (1:7).

Din Linaona

Din silbin di pamagbaga 1:1-7

Din banol di sirib para sin babbaro 1:8–9:18

Din pamagbagan Solomon 10:1–22:16

Din pamagbagan di masirib 22:7–24:34

Din pamagbagan Solomon ay inolnong da

Hezekias 25:1–29:27

Din pamagbagan Agur 30:1-33

Din pamagbaga en Ari Lemuel 31:1-9
Din ogalin di siged ay asawa 31:10-31

Din Silbin Di Pamagbaga

¹ Siya na di pamagbagan Solomon ay anak David ay ari ed Israel. ² Makatolong dana en dakayo ta say maitdoan ya mabagbagaan kayo, manbalin kayo ay masirib ya mailasin yo di nabanol ay kali. ³ Maitdoan kayo abe ay manbiyag ay nanemneman ya naannad ta say nalinteg ya kosto di iyat yo ya magay idomdoma yo. ⁴ Da nan pamagbaga et palaingen da abe din magay ammo na ya din anan-ak ta say kosto di iyat da ay man-nemnem. ⁵ Din nalaing et matapian din ammo da yan din makaawat et maidalan da ⁶ ay mangawat sin pamagbaga, apat, pangarig ya bonbontiyang di nankalalaing.

⁷ Din egyat ya panangipateg di ipogaw en Diyos, say poon di panakaammo. Din naong-ong anggoy di manglasoy si sirib ya adi aben kabagbagan.

Pamagbaga Si Esa Ay Baro Ta Adi Solisogen Di Tollisan

⁸ Sik-a ay anak ko, tongpalem din pamagbagan da amam en inam, ⁹ tan pasigedena din ogalim ay kaman din iyat di mapteng ay bedbed ya keke ay mangipapteng sin kailaam.

¹⁰ Adi ka manpasolisog sin managbasol ay ipogaw ¹¹ mo kanan da, “Omali ka ta manseed takos peslen tako, olay magay basol na. ¹² Napigsa da ed wani ngem kaman tako din kaot ay mangokmon en daida ay sibibiyag. ¹³ Alaen tako din nabanol ay sanikwa da ta pon-en tako din beey

tako si naakew. ¹⁴ Makibingay ka mo maitapi ka en dakami.”

¹⁵ Adi kan on-onodan di kaman dadi ay ipogaw ¹⁶ tan alisto da ay man-amag si basol, nakasagana da ay manpese. ¹⁷ Kaman dan titit ay olay mo il-ilaena din kaiamagan di tagdey, ngem makna pay dedan. ¹⁸ Tan da nay ay ipogaw,* kaman dan tinagdey din mismo ay awak da, din biyag da ay mismo di ipasobo da. ¹⁹ Tan din kinabaknang ay magon-od babaen si basol et omiturong si kateyan.

Din Pangayagan Di Sirib Sin Ipogaw Ta Denggen Da

²⁰ Si Sirib† et ipigsa nan kali na sin kalsada sin katoptopogan di ipogaw, ²¹ ya sin pan-ilaklakoan sin asag-en di segpan di siyodad. Kanana ay mandiskurso sin ipogaw:

²² “Dakayo ay magay ammo na, ay pig-an pay di panlaydan yo ay manemneman? Apay nga adi kayon somaldeng ay manlaslasoy ya manis-iyek sin sirib? ²³ Dengngen yo din pamagbagak ta ipaammok din nemnem kon dakayo. ²⁴ Ay-ayagak dakayo ngem polos ay adi kayon omikaskaso. ²⁵ Tineteweng yo din indaddaan kon dakayo. ²⁶ Isonga siyekak dakayo mo domteng di kaeegyat ay ligat yo, ²⁷ mo kaman pewek ay domteng sin biyag yo din ligat ya panladingitan yo. ²⁸ Awni

* **1:18** Baken nalawag din kanana sin Hebreo. Di odom ay kaiologan nina et: Magay silbi na mo maiamag di tagdey ay il-ilaen di titit, tan adi makna. Ngem da nay ay ipogaw,... † **1:20** Sin nay da ay versikulo, maiarig din Sirib si ipogaw ay mangaskasaba ono mamabaga sin iib-a na.

et kedawen yo di badang ko ngem adiak patgan, omanap kayo ngem adi kayo makadateng en sak-en. ²⁹Tan sinigaan yo ay maitdoan ya mangipateg en Diyos. ³⁰Dinokogan yo din pamagbagak ya adi yon inkaskaso din indadaan ko. ³¹Ed wani, apiten yo din bongan di inam-amag yo enggana ay mapnga kayo. ³²Tan din magay ammo na ya naongong et madadael ya matey da, tan nandokogan das sak-en ay Sirib, ngem napnek da pay dedan sin kasasaad da yan din wadas nemnem da et pag ‘Oway nas di.’ ³³Ngem mo sino di mannge sin pamagbagak et natalna di biyag na ya magay panegyatana.”

2

Din Gon-gona Ay Idawat Di Sirib

¹Anak ko, patiem din ibagak ya igtom din bil-bilin ko sin nemnem mo. ²Estem ay mandenge si sirib yan ipasnek mo ay mangawat. ³Mankararag ka ay mankedaw si panang-awat. ⁴Anapem ay kaman din iyat mo ay manganap si palata ono naitabon ay kinabaknang. ⁵Mo say iyat mo di, maawatam di iyat mo ay mangipateg en Diyos et maammoam sisya ay kosto. ⁶Tan si Diyos di poon di sirib et sisya di mangidawat si laing ya panang-awat. ⁷Idawat na di kosto ay sirib sin nalinteg ya salsalaknibanas daida ⁸tan ay-ayowanana din nalinteg ya matalek. ⁹Mo dengngem sak-en, maammoam to di kosto ya nalinteg ay amagem ya din iyat mo ta magay panlaslasinem. ¹⁰Tan manbalin ka ay masirib et maragsakan ka gapo

sin laing mo. ¹¹ Din kinaannad mo ya panangawat mo et kaman siya da di manalaknib en sik-a. ¹² Ilisi das sik-a ay man-amag si lawa. Mailisi ka abe sin ipogaw ay mangipalawlawwa si gait na. ¹³ Daida din manokog si nalinteg ay panagbiyag et kaman dan wadas mabolinget. ¹⁴ Maragsakan ya maganasan da ay mangamag si lawa. ¹⁵ Nasikap ya makaetek da, adi dan katalek.

¹⁶ Mailisi ka abe sin makaawis ay kalin di man-akikamalala ay babai ¹⁷ ay nanaynan si asawa na et niliw-ana din kari na sin sangoanan Diyos. ¹⁸ Din beey na yan kaman danan ay manturong si pese, tan din senggep sisi et omas-asag-en da sin kad-an di natey. ¹⁹ Din en manteng en sisya et adi polos mantaoli ya adi kasin makadteng sin danan ay manturong si biyag.

²⁰ Isonga say onodam din panagbiyag di siged ya nalinteg ay ipogaw. ²¹ Tan din kaman dadi et daida di matagotago ya mantetee sin ili, ²² ngem din mangam-amag si lawa ya din baken matalek yan makaan da.

3

Talek En Diyos

¹ Anak ko, adi ka liwliw-an din init-itdok ya bil-bilin ko mo adi et nenemnemem ² ta say omando ya somiged di biyag mo. Kanayon koma ay ipailam din napodno ay layad mo ya komakaman ka ay matalek. ³ Ipailam da nay ay ogali ay kaman kowintas ay maikeke ya igtom abe sin nemnem mo. ⁴ Mo say amagem di, malaydan si Diyos ya din ipogaw en sik-a et maidaydayaw ka.

⁵ Imongsan mo di amin ay nemnem mo ay mantalek en Diyos, ta baken din bokod mo ay panang-awat di pantalkam. ⁶ Sisya di bigbigem ya onodam sin amin ay amagem et isagana na din pandanam ta maidoritso. ⁷ Adi ka ipapangato di nemnem mo begew sin mismo ay laing mo. Patgem si Diyos ya dokogam di lawa. ⁸ Mo say amagem na, pabikasenang sik-a ta nasalon-at ka ya mayat di liknam. ⁹ Dayawem si Diyos babaen sin pangidatonam si pilak ya damo ay apit mo. ¹⁰ Mo say iyat mo di, mapno din agamang mo ya mansobsobra di arak mo.

¹¹ Anak ko, adi kan lalasoyen din pamagbagan Diyos. Adi koman mansakit di nemnem mo mo bagbagaan daka. ¹² Tan bagbagaan Diyos din laylaydena ay kaman din iyat di ama sin laylaydena ay anak na. ¹³ Nagasat din makagon-od si sirib ya panang-awat. ¹⁴ Tan din sirib et nabanbanol mo palata ya balitok. ¹⁵ Nabanbanol mo olay sino ay nangina ay al-altin di awak ya magay makaiso sin olay sino ay laydelaydem. ¹⁶ Din sirib et iin-genana sin kannawana di ando ay biyag, sin kannigid na yan dayaw ya kinabaknang. ¹⁷ Paragsakena di biyag ya ilapo daka ta magay pandanagam. ¹⁸ Din sirib et maiarig si kaiw ay mangidawat si biyag ya poon di ragsak para sin ipogaw ay kokompet en sisya.

¹⁹ Babaen sin sirib ya laing Diyos, pinarsua na din daga ya din wada ed daya. ²⁰ Nan-ayosena abey obbog ya ginawang ya inpawada nay odan ay mapo sin liboo.

²¹ Anak ko, kanayon ay igtom sin nemnem mo

di kosto ay sirib ya panang-awat ta adi da magaga en sik-a. ²² Idawat da en sik-a di ando ay biyag ya kaman kowintas ay mangipapteng en sik-a. ²³ Mo say iyat mo et mayat di pandanam ya magay kaisokbaam. ²⁴ Mabalín ay man-illeng ka ya maseyep kas kosto ay magay pan-egyatam. ²⁵ Adi ka emegyat si bigla ay paspasamak ono din kadadaelan di managbasol, ²⁶ tan si Diyos di mangayowan en sik-a et ilisi daka sin kadadaelam ay kaman tagdey.

²⁷ Seg-angam din makasapol, dalo et mo waday maibadang mo. ²⁸ Adi kan ibaga sin katokmang mo en si bigat asi kan idawat mo waday mabalín ay idawat mo ed wani. ²⁹ Adi kan manpanggep si lawa sin katokmang mo, tan mantalek en sik-a. ³⁰ Adi kan makiibaw si ib-am ay magay gapo na mo magay lawa ay inamag nan sik-a. ³¹ Adi kan omapal sin makedse ay ipogaw ya adi kan on-onodan din ogali na, ³² tan kaliliget Diyos din mangam-amag si lawa, ngem ibilang na ay gayyem na din nalinteg. ³³ Baosana din beey di mangam-amag si lawa, ngem din beey di nalinteg et hindisyonana. ³⁴ Adi na pagan-ano din mangipapangatos awak na, ngem seg-angana pay din napakombaba. ³⁵ Maidaydayaw din masirib, ngem din naong-ong pay et maibabain.

4

Din Mayat Ay Pamagbagan Di Esa Ay Ama

¹ Anak ko, estem ay dengngen din pamagbagan di esay ama ta mawadaan kas panang-awat.

² Kosto din it-itdok en sik-a, isonga adi kan liwliw-an. ³ Sin kakitkittoy ko pay laeng, esaak ay anak sin beey da amak yan bogbogtong ay anak sin pangilan inak. ⁴ Kanan amak ay namagbaga en sak-en, “Adi ka liwliw-an din ibagak. Tongpalem din bilbilin ko ta matagotago ka. ⁵ Gon-odem di sirib ya panang-awat yan adi kan tetewengen ya liwliw-an din pamagbagak. ⁶ Adi kan dokdokogan et say mangayowan en sik-a, ipateg mo et salakniban daka. ⁷ Say kapatgan ay banag din sirib, isonga ipakat moy am-in ay kabaalam ay mangonod olay intoy kaligat na, siya abe sin panakaawat. ⁸ Dakdake ay dayaw di magon-od mo mo awatem ya banolem din sirib. ⁹ Mo say iyat mo di, manbalin din sirib ay kaman mankanapteng ay sabsabong ay maikorona en sik-a.”

¹⁰ Anak ko, dengngem ya patiem din ibagak ta omando din biyag mo. ¹¹ Init-itdoak sik-a ta lomaing ka ya onodam di kosto ay danan. ¹² Mo mandan kas di, magay manawad en sik-a ya adi kan maisokba mo managtag ka. ¹³ Adi kan linglinglingan din inad-adal mo. Ayowanam tan say poon di biyag mo. ¹⁴ Adi kan em-emey sin em-emeyan di mangam-amag si lawa ya adi kan on-onodan din am-amagen da. ¹⁵ Addawiam din mangam-amag si lawa, dokogam ya taynam daida. ¹⁶ Tan adi da maseyep mo adi da man-amag si lawa ya mo magay ipogaw ay kedsean da. ¹⁷ Din pangam-amagan das lawa ya kinekedse et kaman makan ya inom para en daida.

¹⁸ Din pomatpat-aana sin agsapa et say kaiarigan din danan di nalinteg. Pomat-a ay pomat-

a enggana ay komayang din agew. ¹⁹ Ngem mabolinget ay kaman labi din danan di managbasol et adi da ammo di kaisokbaan da.

²⁰ Anak ko, estem ay dengngen din kalik ya pamagbagak. ²¹ Adi kan liwliw-an mo adi et igtom sin nemnem mo. ²² Tan say poon di biyag ya salonat di olay sino ay mamati isna. ²³ Ilaem ta mas estem din nemnem mo mo olay sino ay nabanol en sik-a, tan say poon di biyag mo. ²⁴ Adi ka man-et-etek ono manbolboladas. ²⁵ Estem ay ilan din kosto ay sangoanam ²⁶ ta doritso ya mapteng di pandanam. ²⁷ Addawiam din lawa. Adi kan masangangaw ay mandan sin kannawan ono kannigid mo adi et idoritsom sin kosto ay danan.

5

Pamagbaga Ta Addawian Di Makikamkamalala Ay Babai

¹ Anak ko, estem ay dengngen din pamagbagak ay pangaam si sirib ² ta kanayon ay naannad ka ya madnge sin kalim ay nanemneman ka. ³ Tan din kalin di makikamkamalala ay babai et mam-is ay kaman anig ya nalamlamoyot mo lana, ⁴ ngem sin odi na, maiarig din babai ay sana si manpait ay kedet ya matadem ay kampilan ay nanbinas-il di tadem na. ⁵ Din panturongan di siki na et pese, tan din pandanana et manturong sin kad-an di natey. ⁶ Adi na on-onodan din danan ay manturong si biyag. Nasangaw sisya ay manlikeliked sin nakil-lokillo ay danan, ngem adi na ammo.

⁷ Isonga ed wani, dengngem din ibagak yan adi kan liwliw-an. ⁸ Addawiam din kaman nidi

ay babai. Adi ka polos somag-en sin pantew di beey na. ⁹ Tan mo somag-en ka, posen di odom din dayaw mo yan pilit ay idawat mo si ipogaw ay magay seg-ang na din ginon-od mo sin pigay tawen di biyag mo. ¹⁰ Alaen di mangili din kinabaknang mo ay inligligatam. ¹¹ Sin odi na, manbayeweng ka tan enggay komapsot din awak mo. ¹² Et kanam, “Apay nga sinigaak ay maitdoan ya mabagbagaan? ¹³ Apay nga adiak dedan inkaskaso din omit-itdo? ¹⁴ Ed wani, sangsan-goek di kaibabainak sin sangoanan di natopog ay kaipoipogaw.”

¹⁵ Say inomem anggoy din danom ay mapo sin bobon mo. ¹⁶ Baken ka koman kaman ginawang ay mabalin ay pan-inoman di olay sino ay babai. ¹⁷ Din bobon mo et paran sik-a anggoy ay adi makibingay di odom. ¹⁸ Mabindisyonan koma din obbog mo. Maragsakan ka koma sin inasawam manipod sin kabarom. ¹⁹ Napintas sisya yan mapteng ay boyaen din gonay na ay kaman ogsa. Maragsakan ka koma sin soso na yan kanayon koma ay mapnemapnek ka sin layad na. ²⁰ Anak ko, apay nga maawis ka sin asawan di odom ta say maragsakan ka sin soso na?

²¹ Tan si Diyos et iilaena am-in ay am-amagen ya em-emeyan di ipogaw. ²² Din basol di mangam-amag si lawa et kaman tagdey ay mangna en sisya. ²³ Matey sisya gapo ta adi makaitpe sin awak na, malitaw gapo sin palalo ay kinaong-ong na.

6

Odom Ay Pamagbaga

¹ Anak ko, ay waday tinakderam ay otang di odom ay ipogaw? ² Ay kaman kan nakna si tagdey gapo sin karim? ³ Mo siya di, tengel daka sin panakabalin di ipogaw ay sana, ngem siya na di amagem ta mailisi ka: emey ka ay dagos ta manpakombaba ka ay manpakaasi en sisya. ⁴ Adi kan man-illeng pay laeng ono maseyep. ⁵ Ipakat moy kabaalam ay bomolos ay kaman din iyat di ogsa ta ilayawana din manganop ono din iyat di titit ta ilisiana din tagdey.

⁶ Sik-a ay nasadot, adalem din biyag di koton ta lomaing ka. ⁷ Maga di pangolo da, ⁸ ngem man-olnong das kanen da sin tiyagew ya pinag-aani ta say maisagana di kasapolan da sin pinag-oodan. ⁹ Ay daetan pay sas seyep mo? Pig-an pay di bomangonam? ¹⁰ May, maseseyep ka pay, man-illeng ka pay, ¹¹ ngem di pantongpalana et bigla ay bomiteg ka ay kaman din inakewan di tollisan.

¹² Din makedse ay ipogaw ay magay silbi na yan lomikeliked ay man-et-etek. ¹³ Mankedyakedyat ya mansinyasinyas ta ietekan daka. ¹⁴ Sinisikap di naigto sin nemnem na, pag lawa di panggep na ya sisya di mangiloglogis adi pankikinaawatan. ¹⁵ Gapo isdi, bigla ay domteng di dosa na ay magay rimidyo na.

¹⁶ Waday pito* ay ogalin di ipogaw ay kalkaliget Diyos, kadodogis da sin pangila na: ¹⁷ din mangi-

* **6:16** Din kanana sin Hebreo et: Waday enem ay banag ay kalkaliget Diyos, pito ay kadodogis sin pangila na. Din silbin di doway bilang et manparis da, tan manparis abe din doway linya ay kad-an da ya lawa di kadngeana mo owat maipidwa din bilang ay pito. Din kaman nina ay paris et madtengan abe sin kapitolo 30.

papangatos awak na, din maetek, din manpeses ipogaw ay magay basol na, ¹⁸ din manplano si lawa, din alisto ay en man-amag si lawa, ¹⁹ din mangitistigos baken tet-ewa ya din mangilapo si adi pankikinaawatan di sinpamilya.

²⁰ Anak ko, tongpalem din bilbilin امام yan adi kan liwliw-an din init-itdon inam. ²¹ Kanayon koma ay nemnemnemem dasa. ²² Din init-itdo da di mangipango en sik-a mo waday emeyam ya manilib en sik-a mo maseyep ka. Mo boman-gon ka et say mamagbaga en sik-a. ²³ Tan din bilbilin ya pamagbaga da et maiarig si silaw ay mangipaila si iyat mo ay manbiyag. ²⁴ Ilisi daka sin makasolisog ay kalin di makilallalaki ay babai. ²⁵ Adi kan aklongan din kinapintas na ono maawis sin mata na. ²⁶ Tan banol di tinapay di ibayad mo sin hostess, ngem dilikado di biyag mo sin babai ay waday asawa na. ²⁷ Ay mabalin aya ay ibolsikom di apoy yan adi mapoan din badom? ²⁸ Mo gatinan di esay ipogaw di man-ganggangab ay oling, ay adi maatongan din siki na? ²⁹ Siya abe sin makidaag sin asawan di ib-a na, magay adi madosa ay mangamag sina. ³⁰ Adi maoyaw di ipogaw ay mangakew ta pangagas nas dagaang na. ³¹ Ngem mo mad-asan, bayadana pay dedan di mamin pito ay banol din inakew na ono idawat na am-in ay wadan sisya. ³² Ngem din makibabai et magay nemnem na, tan owat nan dadaelen di awak na. ³³ Sakit di awak ya kaibabainana ay adi kaponas di magon-od na. ³⁴ Tan palalo ay bomonget din asawan di babai gapo si imona, et magay seg-ang na mo man-ibaes. ³⁵ Adi kabaew

di bonget na olay mo pigay idawat mo.

7

Din Babai Ay Makasolisog

¹ Anak ko, estem ay dengngen ya adi kan linglingan din bilbilin ko en sik-a. ² Tongpalem din bilbilin ko ta say matago ka. Ibilang mo din itdok ay say kabanolan ay gameng mo. ³ Ibedbed mo sin gomot mo ya igtom abe sin nemnem mo. ⁴ Panbalinem koma di sirib ay kaman mon agi ay babai yan ibilang mo din panang-awat ay kasigedan ay gayyem mo. ⁵ Daida di manalaknib en sik-a sin makasolisog ay kalin di babai ay makilallalaki.

⁶⁻⁹ Sin namingsan ay labi, wadaak ay man-osdong sin tawan di beey ko yan waday insid-ip ko ay magay ammo da ay babbaro. Din esa en daida ay baken nanemneman yan manmandan ay omas-asag-en sin solyon di kalsada ay kad-an din beey di esay babai ay makilallalaki. ¹⁰ Asi et en inaspon din babai ay sana ay sinisikap di ogali na ya ad-adoy al-altin di awak na ay kaman din kailaan di hostess. ¹¹ Natoled ay magay baina yan kanayon ay adi mantee sin beey na. ¹² Kanayon ay manmandan sin kalsada ya katoptopogan di ipogaw ta man-anap si lalaki ay ietekana. ¹³ Kakawe ya kaongo sin baro ay sana yan adi mabain ay mangwani, ¹⁴ “Nan-idatonak ed wani ay agew ay manongpal sin insapatak yan ad-adoy nabay-an ay karni. ¹⁵ Isonga inmaliak ay manganap en sik-a yan naey ka baw tet-ewa. ¹⁶ Din ap-ap di katrik yan mapteng di kolor na ay

napo ed Egipto, ¹⁷ yan pinay-ak si bangbanglo ay makwani en mirra, aloe ya cinnamon. ¹⁸ Emey tas di ta manragsak ta ay maninsinlabi. ¹⁹ Tan addawi di inmeyan asawak. ²⁰ Ad-adoy intakina ay pilak et adi somaa enggana ay emey di daway dominggo.”*

²¹ Siya di, sinolisog na din baro babaen sin makaawis ay kali na. ²² Inmonod ay dagos din baro ay sana ay kaman din baka ay maiey sin panpaltian ono din ogsa ay makna sin ballasa ²³ ta matey babaen si pana. Kaman din titit ay alisto ay emey sin tagdey ay adi na ammo ay say kateyana. ²⁴ Isonga anak ko, estem ay dengngen din ibagak. ²⁵ Adi kan nemnemnemen din kaman nadi ay babai ya adi kan maiet-etekan en daida. ²⁶ Din kaman nadi ay babai di makagapo si nadadaelan ya nateyan di ad-ado ay lallalaki. ²⁷ Din beey na yan kaman danan ay manturong sin kad-an di natey.

8

Din Maikadwa Ay Pangayagan Di Sirib Sin Ipogaw

¹ Dengngem tan man-ay-ayag din sirib, din panakaawat yan ipigsa nan kali na. ² Pinmipika sin toktok di dontog, sin asag-en di nansisianan di danan. ³ Pinmipika abe sin kad-an di eneb ay pandanan di amin ay senggep sin siyodad yan kanana ay manbogaw, ⁴ “Ay-ayagak dakayo amin ay ipogaw isnan daga. ⁵ Mabalín ay lomaing din

* **7:20** Din kanana sin Hebreo et: enggana ay man-inat di bowan.

magay ammo na ya manemneman din naong-ong.
6 Dengngen yo tan nabanol ya kosto din ibagak.
7 Tet-ewa amin din ibagak tan kaliliget ko ay man-
etek. 8 Din amin ay kalik et matalek, maga polos
di iaw-awana ono ietekana. 9 Mo waday panang-
awat yo ya layden yo ay matapian di ammo yo,
maila yo ay nalawag din kalik ya magay kaipak-
sawana. 10 Ibilang yo koma din pamagbagak ay
nabanbanol mo palata ya din panakaammo ay
nabanbanol mo din kanginaan ay balitok. 11 Tan
nabanbanol din sirib mo din nangingina ay al-
altin di awak. Olay sino ay laylayden yo yan adi
makaiso en sisya.

12 “Sak-en si Sirib ya si Annad din kakostoan ay
gayyem ko. Wada aben sak-en di panakaammo ya
panakaawat. 13 Mo patgen yo si Diyos et sigaan
yo din lawa. Kaliliget ko din pangipangatoan si
awak, lawa ay amag ya etek. 14 Manakabalinak
yan mapon sak-en di siged ay pamagbaga ya nal-
integ ay nemnem. 15-16 Babaen en sak-en, man-
turay di aari ya odom ay oopisyal isnan daga ya
amagen din tuturay di kostokosto ay linteg.

17 “Laylaydek amin din manglaylayad en sak-
en, yan din napasnek ay oman-anap, detngen das
sak-en. 18 Kabaalak ay idawat di mantoltoloy
ay kinabaknang, dayaw ya kinalinteg. 19 Din
bindisyon ay mapon sak-en et nabanbanol mo
din kasigedan ay balitok ya palata. 20 Say am-
amagek din kosto ya nalinteg, 21 tan pabaknangek
din amin ay manglaylayad en sak-en et pon-ek din
pan-idoldolinan das gameng da.

22-23 “Sin damodamo, idi daan pay laeng

parsuaen Diyos din amin, inpawada nas sak-en. Nangon-onaak ay naparsua mo nan lobong. ²⁴ Nawawadaak idi maga pay laeng di baybay ya obbog, ²⁵ sin daan kaparsuaan di dontog ya bilbilig, ²⁶ din daga, papayew ya olay din tapok. ²⁷ Idi insaad Diyos din daya sin kosto ay kadana sin ngaton di baybay, wadaak sisi. ²⁸ Iso na abe idi inpeey na din liboo ed daya ya sin namarsuaana sin obbog ay kapoan di danom sin baybay. ²⁹ Wadaak idi inbilina di gedeng di baybay ta say tongpalen din danom ya idi insaad na din lanad di daga. ³⁰ Tinatakdok si Diyos ya binadangkay ay nanplano ya nanparsua. Naragsakan sisya en sak-en sin inag-agew yan naragsakanak abe ay naitatakdo en sisya. ³¹ Peteg abe di ragsak ko begew sin daga ay pinarsua na ya sin ipogaw.

³² “Dengngen yo ay an-ak ko. Nagasat din manongpal sin pamagbagak. ³³ Esten yo ay dengngen din itdok ta lomaing kayo. Adi kayo baybay-an. ³⁴ Nagasat din omali si inag-agew sin beey ko ay mandenge sin pamagbagak. ³⁵ Din manteng en sak-en et mawadaan si biyag ya malaydan si Diyos en sisya. ³⁶ Din adi makadteng en sak-en et paligatena di awak na. Din manigaan en sak-en et laylaydena ay matey.”

9

Din Pangayag Di Kinasirib Ya Kinaong-ong

¹ Din kinasirib yan maiarig si ipogaw ay nangisaad si beey na ya tinood na din pito ay posti na. ² Nanparti si animal na ya nantimpla si arak.

Insagana na abe din lamisaan. ³ Binaa na din baa na ay babbabai ta emey da sin kakayangan ay lugar sin ili yan kanan da: ⁴ “Dakayo ay magay ammo na ya dakayo ay naong-ong, ⁵ omali kayo ta mangan kayo ya inomen yo din tinimplak ay arak. ⁶ Dokogan yo din ogalin di magay nemnem na yan onodan yo din panagbiyag di masirib ta matago kayo.”

⁷ Din mamagbaga si manlaslasoy ya sin mangam-amag si lawa et maoyaw ya mapabainan anggoy. ⁸ Isonga adi kan bagbagaan di ipogaw ay makalasoy, tan iliget nas sik-a. Ngem mo say bagbagaam di masirib, laylayden daka. ⁹ Bagbagaam di masirib et matapian din sirib na. Itdoam di nalinteg et matapian din laing na.

¹⁰ Din egyat ya panangipateg di ipogaw en Diyos, say poon di sirib. Din pangammoan di ipogaw en Diyos ay nasantoan et say lomaingana. ¹¹ Tan begew sin sirib et omando di biyag mo, matapian si piga ay tawen. ¹² Mo masirib ka, sik-a di manlak-am si siged. Mo makaoyaw ka, sik-a anggoy di man-ikaro.

¹³ Din kinaong-ong et maiarig si babai ay ngalawngaw, magay ammo na ya magay baina. ¹⁴ Tomokdo sin pantew di beey na ono sin kanga-toan ay partin di siyodad ¹⁵ yan ayagana din mal-ablabas ay adi makibibiyang sin am-amagen di odom. ¹⁶ Kanana sin magay nemnem na, “Dakayo ay nengneng, omali kayos na, ¹⁷ tan mam-is di danom ay naakew. Mam-is abe di makan ay ilimed ay kanen.” ¹⁸ Ngem adi dan ammo ay matey di emey en sisya et din odom yan enggay wada da

sin kad-an di natey.

10

Din Pamagbagan Solomon

¹ Da nay di pamagbagan Solomon: Paragsaken din masirib ay anak si ama na, ngem din naong-ong yan panladingitena si ina na.

² Magay maitolong di kinabaknang ay magonod si lawa ay pamosposan, ngem din kinalinteg et omisalakan sin pese.

³ Adi ipalobos Diyos ay mabtil din nalinteg, ngem adi na aben ipalobos ay gon-oden din mangam-amag si lawa din layden da.

⁴ Mabiteg di ipogaw ay nasadot, ngem din nagaget et bomaknang.

⁵ Nanemneman di nagaget ay man-ani sin pinag-aani, ngem din maseseyep et kababain.

⁶ Mabindisyonan din nalinteg ay ipogaw, ngem kalkaloban di makedse babaen sin kali da din lawa ay am-amagen da.

⁷ Adi maliw-an din nalinteg olay mo nabayag ay natey da, tan mabindisyonan di ipogaw ay mannemnem en daida, ngem din mangam-amag si lawa et maliw-an da.

⁸ Din nanemneman et dengngena ya tongpalena di bilin, ngem din naong-ong ay ad-adoy kali na, dadaelena di mismo ay awak na.

⁹ Magay pandanagam mo pag kosto di am-amagem, ngem din mangonod si nakillo ay danan et maammoan di kinasikap na.

¹⁰ Din kinasikap yan pawadaena di problima, ngem din sangosango ay pamagbaga yan pawadaena di talna.*

¹¹ Din kalin di nalinteg et maiarig si obbog ay poon di biyag, ngem kalkaloban di makedse babaen sin kali da din lawa ay am-amagen da.

¹² Din liget yan say begew si adi pankiki-naawatan, ngem din layad yan kalobana di olay sino ay pankolongan di ib-a.

¹³ Madnge sin kalin di nanemneman ay ipogaw di kinasirib na, ngem soplit di maibagay sin magay nemnem na.

¹⁴ Din masirib et igto na sin nemnem na din adadalena, ngem din kalin di magay nemnem na et adi mabayag yan mangiturong si kadadaelana.

¹⁵ Say pansalakhnib di babaknang din kinabaknang da. Din nabiteg abe yan maligatan da gapo sin kinabiteg da.

¹⁶ Biyag di gon-gonan di nalinteg, ngem din mangam-amag si lawa et basol di gon-oden da.

¹⁷ Mo dengngem di pamagbaga et matagotago ka, ngem mo sigaam et maiaw-awan ka sin danan ay manturong si biyag.

¹⁸ Din makaetek et ilibak da di liget da, yan naong-ong di man-istorya si makadadael.

¹⁹ Manbasol ka si ibagam mo ad-adoem di kalim. Din naannad ay ipogaw et ammo na ay mangitpe si kali na.

* **10:10** Siya na di kanana sin Septuagint (LXX). Din kanana sin Hebreo (Masoretic Text) et: ngem din naong-ong ay ad-adoy kali na, dadaelena di mismo ay awak na.

²⁰ Din kalin di nalinteg yan maiarig si kangi-naan ay palata, ngem din nemnem di mangam-amag si lawa yan magay silbi na.

²¹ Ad-ado di matolongan begew sin pamagbagan di nalinteg, ngem matey din naong-ong gapo ta magay nemnem da.

²² Say bomaknangan di ipogaw din bindisyon Diyos, et magay itapi na ay ladingit.†

²³ Maragsakan di naong-ong sin pangamaganas lawa, ngem din nanemneman yan maragsakan si kinasirib.

²⁴ Mapasamak sin mangam-amag si lawa din egegyatan da, ngem maidawat din layden di nalinteg.

²⁵ Mo domteng di ligat ay kaman pewek si biyag et malitaw da din mangam-amag si lawa, ngem din am-in ay manongtongpal en Diyos et kaman fondasyon ay komakaman si eng-enggana.

²⁶ Maiarig si soka ay komilem ya asok ay manpait si mata din nasadot sin pangilan di apo na.

²⁷ Omando di biyag di mamateg en Diyos, ngem din mangitoltoloy ay mangamag si lawa et omaptik di biyag na.

²⁸ Ragsak di pantongpalan din namnaman di nalinteg, ngem din namnaman di mangam-amag si lawa et magay pantongpalana.

²⁹ Salakniban Diyos am-in ay nalinteg, ngem dosaena am-in ay mangam-amag si lawa.

³⁰ Mantee da sin ili din nalinteg, ngem adi da bomayag sin ili din mangam-amag si lawa.

† **10:22** Di esa abe ay kaiologan nina sin Hebreo et: magay itapin di gaget na.

³¹ Maipaammo di kinasirib sin kalin di nalinteg, ngem awni et maipaginek din makaetek.

³² Din nalinteg et ammo na ay mankalis maibagay, ngem din lawa di ogali na et ammo na anggoy ay mankali si etek ya magay silbi na.

11

¹ Kaliliget Diyos din manowitik si ib-a na si baken kosto ay kiloan ono salopan, ngem malaydan sin mangosal sin kosto.

² Awni et maibabain din mangipapangato si awak na. Din napakombaba et way sirib na.

³ Din kinamatalek di nalinteg ay ipogaw et say mangipango en sisya, ngem din nasikap et madadael gapo sin kinasikap na.

⁴ Magay maitolong di kinabaknang di ipogaw sin agew ay pangipailaan Diyos si bonget na. Din kinalinteg na anggoy di mangisalikan en sisya sin pese.

⁵ Din kosto ay ogalin di nalinteg ay ipogaw di mangipasiged sin danan ay onodana, ngem din mangam-amag si lawa et madosa begew sin basol na.

⁶ Din kinamatalek di nalinteg ay ipogaw di mangilisi en sisya si problima, ngem din nasikap et kaman naknas tagdey begew sin lawa ay ogali na met laeng.

⁷ Din namnaman di mangam-amag si lawa ay bomaknang* et magay silbi na, tan makilitaw sin kateyana.

* **11:7** Di odom abe ay kaiologan nina sin Hebreo et: Din namnaman di mangam-amag si lawa ay maibasas sin kinapigsa da... ono Din namnaman di mangam-amag si lawa ay maibasas sin kinabaknang da...

⁸ Din nalinteg yan mailisi sin ligat, ngem din lawa di nemnem na et ligat di lak-amena.

⁹ Din magay Diyos na yan man-istorya das pang-dadael sin katokmang da, ngem din nalinteg yan masalakniban da begew sin kinasirib da.

¹⁰ Manragsak din kakailian di nalinteg mo somiged din biyag na. Manbogaw da abe si ragsak da mo matey din mangam-amag si lawa.

¹¹ Maidayaw din siyodad gapo sin bindisyon di nalinteg, ngem madadael gapo sin kalin di mangam-amag si lawa.

¹² Magay nemnem na din manglaslasoy sin katokmang na. Din nanemneman et gomiginek.

¹³ Din matalek et adi na dad-aten di lebbeng na ay adi madad-at, ngem din tayoktok et ibaga na di am-in.

¹⁴ Maabak din ili ay magay mangituray, ngem masalakniban ay kosto din ad-adoy nalaing ay pangolo na.

¹⁵ Awni man et maligatan di mangitakder si otang di ipogaw ay adi na am-ammo, isonga ag-pos et adi kan am-amagen di ta say magay pandanagam.

¹⁶ Din masmaseg-ang ay babai et maidaydayaw. Din lalaki ay magay seg-ang na yan owat kinabaknang di mabalin ay gon-odena.

¹⁷ Magon-gonaan di managseg-ang, ngem din magay seg-ang na yan paligatena din awak na ay mismo.

¹⁸ Din mangam-amag si lawa yan magay silbin di magon-od da, ngem din nalinteg yan kosto di gon-gona da.

19 Mo ipapasnek mo ay mangamag si kosto, say mangiturong en sik-a si katagoam, ngem mo ipilit mo ay mangamag si lawa et say mangiturong si kateyam.

20 Kaliliget Diyos din lawlawa di nemnem na, ngem malaydan sin nalinteg di panagbiyag na.

21 Sigurado ay madosa din mangam-amag si lawa, ngem din nalinteg et mailisi da.

22 Din napintas ay babai ay baken naannad yan maiarig si balitok ay singsing sin songsong di bisaang.

23 Kosto di pantongpalan di nalinteg, ngem din mangam-amag si lawa yan dosa di pantongpalan da.

24 Waday silalayad ay man-idawat, ngem bomakbakang pay dedan. Waday naimot yan masepsep ay bomitbiteg.

25 Magon-gonaan di managseg-ang. Din mamadang si ib-a na et mabadangan abe.

26 Mo man-idolin kas begas ta asi kan ingingina di lako na, baosan daka, ngem mo ilakom si kosto ay banol na, idayaw daka.

27 Din mangam-amag si siged yan siged abe di pannemnem di iib-a na en sisya, ngem din mangan-anap si problima yan datngan met laeng di problimas sisya.

28 Olay sino ay mantalek si kinabakang et kaman tobon di kaiw ay mag-as, ngem din nalinteg yan gomabay da ay kosto.

29 Din naong-ong ay mangidawat si problima sin pamilya et owat dagem di tawidena. Din pantongpalana et manbalin ay bag-en di masirib.

³⁰ Din ogalin di nalinteg yan maiarig si kaiw ay mangidawat si biyag, ngem din amagen di tollisan yan pese di pantongpalana.†

³¹ Mo isnan daga yan magon-gonaan di nalinteg, sigurado abe ay madosa din mangam-amag si lawa.

12

¹ Din manglayad ay lomaing et laylaydena ay mabagbagaan, ngem din manigaan ay maitdoan yan magay nemnem na.

² Laylayden Diyos din nalinteg, ngem dosaena din manplano si lawa.

³ Magay talna ay maidawat di basol, ngem din nalinteg yan maiarig si kaiw ay makneg di lamot na.

⁴ Din nalaing ay babai ay siked di ogali na et maiarig si korona ay kaidayawan asawa na, ngem din babai ay mangibabain en asawa na yan maiarig si sakit di tong-a ay mangabos si bikas.

⁵ Kosto din panggep di nalinteg, ngem sinisikap din panggep di makedse.

⁶ Din kalin di managbasol yan maiarig si ipogaw ay manseed si peslena, ngem din ibagan di nalinteg yan say mangisalakan en daida.

⁷ Mo maipababa din mangam-amag si lawa, enggay mamaga das eng-enggana, ngem din nalinteg yan komakaman din poli da.

† **11:30** Din kanana sin LXX ya Syriac et: ngem din amagen... Din kanana abe sin Hebreo (Masoretic Text) et: masirib abe di “man-as biyag.” Din pangawat di odom sin layden nina ay kalien et: mangisalakan si biyag ono mangawis si ipogaw.

⁸ Maidayaw di ipogaw gapo sin sirib na, ngem din magay nemnem na yan malaslasoy.

⁹ Maymayat di nababa di kasasaad na ay esesa di katolong na* mo din agin ngangato ngem magay kanena.

¹⁰ Ayowanan din nalinteg din animal na, ngem din lawa ay ipogaw yan magay seg-ang na.

¹¹ Mansobsobra si makan din nagaget ay mangobla si daga na, ngem din owat ad-adoy plano na yan magay nemnem na.

¹² Gamgamen din makedse di magon-od da si lawa ay pamosposan, ngem din nalinteg yan mariarig si manlames ay kaiw ay makneg di lamot na.

¹³ Din managbasol ay ipogaw yan kaman makna si tagdey begew sin lawa ay ibagbaga na met laeng, ngem din nalinteg yan mailisi si problima.

¹⁴ Ad-ado ya maymayat di gon-gonan di ipogaw gapo sin kali na ay kaman met laeng magongonaan insigon sin inamag na.

¹⁵ Din naong-ong yan kanan da en pag kosto di am-amagen da, ngem din masirib yan dengngen da di pamagbaga.

¹⁶ Din naong-ong et adi makaitpe si bonget na, ngem din masirib yan gomiginek mo insoltoen da.

¹⁷ Din tet-ewa di itistigon di matalek ay ipogaw, ngem din baken matalek et pag etek di ibaga da.

¹⁸ Din nasakit ay kali yan kaman kampilan ay makasogat, ngem din kalin di masirib yan makaa-gas.

* **12:9** Di esa abe ay kaiologan nina sin Hebreo et: ...ay mangiobla si katagoana...

¹⁹ Din tet-ewa yan komakaman si eng-enggana, ngem din etek yan baken mabayag et maammoan.

²⁰ Sikap di wadas nemnem di manplanos lawa, ngem ragsak di wada sin mangipawadas olnos.

²¹ Magay lawa ay mapasamak sin nalinteg, ngem din managbasol yan ad-adoy lawa ay pasamak sin biyag da.

²² Kaliliget Diyos din maetek, ngem laylaydena din matalek.

²³ Din naannad yan adi na dad-aten din ammo na, ngem din naong-ong yan ingalawngaw na din magay silbi na.

²⁴ Manbalin ay pangolo din nagaget, ngem manbalin ay bag-en din nasadot.

²⁵ Din danag yan nadagsen ay bakbaklayen, ngem din mayat ay kali yan omiparagsak.

²⁶ Din nalinteg yan itdo na di kosto ay danan sin iib-a na, ngem din mangam-amag si lawa yan iaw-awanas daida.

²⁷ Mandagaang di nasadot tan adi na idawis din inanopana, ngem din nagaget yan nabanol ay kinabaknang di gon-odena.

²⁸ Waday biyag sin danan di nalinteg. Din danan ay sana et adi maiturong sin pese.†

13

¹ Din nanemneman ay anak et denggena di pamagbagan ama na, ngem din makalaso pay et adi kabagbagaan.

† **12:28** Di esa abe ay kaiologan nina sin Hebreo et: ..., ngem din danan di lawa et maiturong sin pese.

² Magon-gonaan din siged ay ipogaw gapo sin kali da, ngem din makalipot yan laylayden da ay paligaten din iib-a da.

³ Din mangannad si kali na et salaknibanan awak na, ngem din ad-adoy kali na et madadael.

⁴ Polos ay adi magon-od di nasadot din laydena, ngem din nagaget et mabalin ay alaena amin ay laydena.

⁵ Sigaan di nalinteg ay man-etek, ngem din ibagan di lawa ay ipogaw et ibabaina di ib-a na.

⁶ Din nalinteg di ogali na et magay pandanagana, ngem din mangamag si lawa et maiturong si kadadaelana.

⁷ Waday odom ay agin babaknang ngem kambaw nakoskosan. Wada abey agin bibiteg ngem ad-ado baw di sanikwa na.

⁸ Din baknang et sakaena di biyag na babaen sin pilak na, ngem din nabiteg et magay kaman nidi ay problima na.

⁹ Din silaw di nalinteg et adi kad-ep, ngem din silaw di managbasol et sinkaattikan yan mad-ep.

¹⁰ Din mangipapangatos nemnem na et pawadaena di ibaw, ngem nalaing di mandenges pamagbaga.

¹¹ Nalaka ay malitaw din kinabaknang ay bigla ay nagon-od, ngem din inligatan ay inlagboan et masensen ya omad-ado.

¹² Mo mabayag ay adi matongpal di namnama et masakitan di nemnem, ngem mo matongpal di layden, kaman kaiw ay mangidawat si biyag.

¹³ Mo lasoyen di ipogaw din kali ya bilbilin Diyos, maiturong si kadadaelana, ngem mo tongpalena, waday gon-gona na.

14 Din itdon di masirib et kaman obbog ay mangidawat si biyag. Ilisi na di ipogaw sin kaman tagdey ay pomse.

15 Madayaw di masirib, ngem din baken matalek et manturong da si kadadaelan.

16 Din naannad ay ipogaw et ibasar na din amagena sin laing na, ngem din naong-ong et ipaila na sin amagena din kinaong-ong na.

17 Din laway nemnem na ay baa et pawadaena di problima,* ngem din matalek et panragsakan di idawat na.

18 Din manigaan si pamagbaga et bomiteg ya maibabain, ngem din mangawat si pamagbaga et madayaw.

19 Peteg di ragsak mo matongpal din layden ay gon-oden, ngem din naong-ong et sigaan da ay balbaliwan din lawa ay ogali da.

20 Din makikadwa si masirib et lomaing abe, ngem din makikoyog si naong-ong et ligat di lakamena.

21 Manproblima di managbasol, ngem din gononan di nalinteg et somiged di biyag na.

22 Din nalinteg yan waday ipatawid nan to sin aap-o na, ngem din kinabaknang di managbasol yan emey sin nalinteg.

23 Olay mo ad-adoy maapit sin dagan di nabiteg, ngem mabalin ay malitaw gapo sin kinasikap di odom ay ipogaw.

24 Din adi manoplit si anak na et adi na laylayden din anak na, tan din manglaylayad si anak na et estena ay mamilin.

* **13:17** Di esa abe ay kaiologan nina sin Hebreo et: ...mawadaan si problima.

²⁵ Adi mankolang si makan din nalinteg, ngem din lawa di nemnem na et kanayon ay mandagaang.

14

¹ Din masirib ay babai et pawadaena di olnos sin pamilya na, ngem din magay nemnem na yan sisya ay mismo di manadael sin pamilya na.

² Din nalinteg ay ipogaw yan patgena ya egyatanas Diyos, ngem din mangamag si lawa yan laslasoyena.

³ Din naong-ong ay nangato di nemnem na yan madosa begew sin ad-ado ay kali na,* ngem din kalin di masirib yan say salaknib na.

⁴ Mo magay animal ay pantolong si obla, adi mapay-an di pangpanganan da, ngem mo waday napigsa ay baka, ad-adoy anien.

⁵ Din matalek ay tistigo yan din tet-ewa di ibaga na, ngem din adi matalek et pag etek di itistigo na.

⁶ Naligat ay somirib di makalaso, ngem nalaka ay lomaing din nanemneman.

⁷ Addawiam di naong-ong, tan magay kosto ay itdo nan sik-a.

⁸ Din masirib yan nemnemen day kosto ay amagen da, ngem din magay nemnem da yan ietekan day iib-a da.

⁹ Din naong-ong yan adi dan pagan-ano din pangikaroan das basol da, ngem din nalinteg yan ipaila day mayat ay nemnem da.

* **14:3** Di odom abe ay kaiologan nina sin Hebreo et: 1) Din ad-ado ay kalin di naong-ong yan say kailaan di nangato ay nemnem na; ono 2) Din kalin di naong-ong yan say mangidawat si kadosaana.

¹⁰ Sik-a anggoy di makaammo si ison di ladingit ono ragsak mo. Adi makilikna si kosto di odom ay ipogaw.

¹¹ Madadael din beey di managbasol, ngem din beey di nalinteg yan bomayag.

¹² Waday danan ay kaman mayat sin pangilan di ipogaw, yan din pantongpalana baw yan pese.

¹³ Olay mo masis-iyek di esay ipogaw et mabalin ay manladladingit pay dedan. Mabalin ay mantongpal di ragsak si ladingit.

¹⁴ Madosa di makedse yan magon-gonaan di nalinteg gapo sin inam-amag da.

¹⁵ Din magay ammo na yan nalaka ay patiena am-in ay denggena, ngem din naannad yan nem-nemena ay kosto di panturongana.

¹⁶ Naannad di masirib et addawiana di pangamaganas lawa, ngem din naong-ong yan talantado, adi na ammo ay man-annad.

¹⁷ Din nalaka ay bomonget et oway di iyaat na ay kaman naong-ong. Din manplanos lawa yan kaliliget di ipogaw.

¹⁸ Din magay ammo da yan manbalin da ay naong-ong, ngem din nanemneman yan kaman dan makoronaan si laing da.

¹⁹ Manpakombaba dan to din managbasol sin sangon di nalinteg.

²⁰ Olay din katokmang di nabiteg yan sigsi-gaan das daida, ngem din babaknang yan ad-adoy gayyem da.

²¹ Bomasol di manglaslasoy sin nabiteg ay katokmang na, ngem nagasat din manegseg-ang en daida.

22 Dakdake ay kamali di manplano si lawa, ngem din mannem si siged et mawadaan si napodno ay gayyem.

23 Waday gon-oden di nagaget ay man-obla, ngem din tomotokdo ay komalikali et mankolang si kasapolana.

24 Kaman koronan di masirib din kinabaknang da, ngem din naong-ong yan say korona da din kinaong-ong da.

25 Din mantistigos tet-ewa et isalakanan biyag di ib-a na, ngem din mantistigos etek et lipotana.

26 Din pamatpatgan di ipogaw en Diyos et kaman makneg ay pankamangan da ay sinpamilya.

27 Kaman aben obbog ay mangidawat si biyag ya mangilisi en daida sin kaman tagdey ay pomse.

28 Maidayaw di ari ay ad-adoy iturayana. Din magay iturayana et maga abey kowinta na.

29 Din naanos ay ipogaw et peteg ay masirib, ngem din nalaka ay bomonget et palalo ay naong-ong.

30 Nasalon-at di awak mo mapnek di nemnem, ngem din apal yan kaman sakit di tong-a ay mangabos si bikas.

31 Din mamaligat si nabiteg yan laslasoyena si Diyos ay namarsua en daida, ngem din maseg-ang en daida et dayawenas Diyos.

32 Maabak din managbasol begew sin basol na met laeng, ngem din pankamangan di nalinteg yan din kosto ay ogali na.

33 Din nanemneman ay ipogaw et maiarig si kosto ay panbeeyan di sirib, ngem adi polos madtengan di sirib sin nemnem di naong-ong.

³⁴ Maidayaw di esa ay nasyon babaen si kinalinteg di ipogaw na, ngem maibabain babaen si basol da.

³⁵ Laylayden di ari din nalaing ay mansilbi en sisya, ngem dosaena din adi na ammo di am-amagena.

15

¹ Din nainayad ay songbat et sebsebana di bonget, ngem din nasakit ay kali et sepsepena.

² Din kalin di masirib et paragsaken da di mandal, ngem din kalin di naong-ong et magay kow-inta na.

³ Ilaen Diyos di amin ay lugar, et ilaena amin ay mangamag si siked ya lawa.

⁴ Din nainayad ay kali et maiarig si kaiw ay mangidawat si biyag, ngem din sinisikap ay kali et palalo ay pansakitenay nemnem.

⁵ Lasoyen di naong-ong din pamagbagan ama na, ngem din nanemneman et onodana di pamagbaga.

⁶ Din nalinteg et bomaknang da, ngem din lagbo ay gon-oden di lawa di nemnem da et makadadael.

⁷ Mangidawat si laing din kalin di masirib, ngem din nemnem di naong-ong et magay silbi na.

⁸ Sigsigaan Diyos din daton di laway nemnem na, ngem maragsakan sin kararag di nalinteg.

⁹ Kaliliget Diyos din am-amagen di laway nemnem na, ngem laylaydena din mangipapasnek ay manganod si nalinteg ay panagbiyag.

¹⁰ Madagsen di dosan di mangamag si baken kosto. Matey abe din manigaan si pamagbaga.

11 Mo si Diyos yan kabaelana ay ilaen di amin sin kad-an di natey, sigurado ay ammo na di nemnem tako.

12 Din makalaso yan sigaana ay mabagbagaan. Polos ay adi manpaitdo sin masirib.

13 Maila sin ropan di ipogaw mo naragsak. Mo manladingit, palalo abe ay madismaya.

14 Din masirib yan laydena ay man-adal, ngem din magay nemnem na yan nemnemen na di magay silbi na.

15 Innagew ay naligat di biyag di kaseseg-ang, ngem din naragsak ay ipogaw et kanayon ay gananasena di biyag na.

16 Maymayat di kasasaad di nabiteg ay mangipatpateng en Diyos mo din palalo ay baknang ay adadoy pandandanagana.

17 Maymayat di mansida si nateng ay waday layad mo din mansida si kam-isan ay karni ay waday liget sin nemnem.

18 Din makabonget yan pawadaena di ibaw, ngem din naanos yan pawadaena di kapyas.

19 Ad-adoy ligat sin biyag di nasadot olay intoy em-emeyana, ngem din nalinteg yan magay problema ay domteng sin biyag na.

20 Paragsaken di nanemneman ay anak din akin anak en sisya. Din naong-ong anggoy di manglasoy sin napoana.

21 Maragsakan din magay nemnem na sin magay silbi na ay inoong-ong, ngem din masirib yan say amagena din kosto.

22 Magay pantongpalan di plano mo magay kosto ay pamagbaga, ngem matongpal da mo adadoy mamagbaga.

23 Palalo ay omiparagsak din kosto ay kali sin kosto ay timpo.

24 Say pandanan di masirib din danan ay manturong si biyag ay baken din danan ay manturong si pese.

25 Dadaelen Diyos din beey di mangipapangato si nemnem da, ngem salaknibana din sanikwan di nalasang.

26 Kaliliget Diyos din nemnem di managbasol, ngem malaydan sin kalin di nalinis di nemnem na.

27 Din mangamgam si kinabaknang yan pawadaena di problima sin pamilya na, ngem matago di manigaan si pasoksok.

28 Din nalinteg et nemnemenas kosto di ibaga na, ngem din managbasol yan mankali si lawa ay adi na nemnemen.

29 Patgan Diyos din kararag di nalinteg, ngem adi na ikaskaso din kararag di managbasol.

30 Omiparagsak di manlamiing ay ipogaw yan omipasim-et di siged ay damag.

31 Maibilang di ipogaw ay masirib mo dengnena di kosto ay pamagbaga.

32 Din adi kaitdoan et palpaligatena di awak na, ngem din mannge si pamagbaga et lomaing.

33 Din panangipateg di ipogaw en Diyos yan say somiribana. Masapol ay manpakombaba di ipogaw asi maidayaw.

16

1 Manplano di ipogaw, ngem si Diyos di mangiturong si ibaga na.

² Kaman kosto sin pannemnem di ipogaw din am-in ay am-amagen da, ngem si Diyos di akin ammo si panggep da.

³ Mo italek mo din planom en Diyos et matongpal da.

⁴ Waday planon Diyos sin am-in ay inamag na. Din inkeddeng na ay pantongpalan di ipogaw ay lawa di nemnem na et madosa da.

⁵ Kaliliget Diyos am-in din mangipapangato si awak da. Sigurado ay dosaenas daida.

⁶ Mapakawan di basol di ipogaw mo napodno di layad na ya komakaman ay matalek. Mo egyatan ya patgen di ipogaw si Diyos, addawiana di panbasolana.

⁷ Mo mapnek si Diyos si esa ay ipogaw, iturong na din nemnem di kaibaw din ipogaw ay sana ay makikapya en sisya.

⁸ Maymayat di nabiteg ay kosto di ogali na mo din baknang ay makasowitik.

⁹ Manplano di ipogaw, ngem si Diyos di mangiturong en sisya.

¹⁰ Adi mankamali di ari si ikeddeng na, tan si Diyos di mangipanemnem.

¹¹ Say layden Diyos di kostokosto ay timbangan ya salopan.

¹² Napigsa di turay di ari mo nalinteg da, isonga sigaan da din lawa.

¹³ Say layden ya patgen da din mangibaga si tetewa.

¹⁴ Mo bomonget din ari, mabalin ay ipapse daka, isonga mo masirib ka, anapem di iyat mo ta mabaew din bonget na.

15 Mo naragsak din ari ya malaydan en sik-a, seg-angan daka et mabalin ay say katagoam.

16 Addawi ay nabanbanol di sirib ya panangawat mo balitok ya palata.

17 Addawian din nalinteg di lawa. Estena din ogali na et say salaknibanan biyag na.

18 Din pantongpalan di mangipapangatos nemnem na et din kadadaelana.

19 Maymayat di maitapis nabiteg ay napakombaba mo din makibingay si kinabaknang ay pinos di ipogaw ay mangipapangatos nemnem na.

20 Mayat di pantongpalan di ipogaw ay mangonod si mait-itdo en sisya. Din mantalek en Diyos yan naragsak.

21 Mo kosto di iyat mo ay mangikeddeng et say kailaan di kinasirib mo. Mo mayat di iyat mo ay mankali, ad-ado di maitdoan.

22 Din kinasirib yan maiarig si obbog ay mangidawat si biyag, ngem din kinaong-ong di ipogaw di mangidawat si kadosaana.

23 Din masirib yan naannad ya makaawis di iyat na ay mankali.

24 Din mayat ay kali yan kaman anig ay mam-is ya mangipasalonat.

25 Mo mamingsan, waday kaman mayat sin pangilan di ipogaw, ngem din pantongpalana et din kateyana.

26 Gapo sin layad di ipogaw ay mangan, gomaget ay man-obla.

27 Din ipogaw ay magay silbi na yan say nemnemnemen da di panproblimaan. Pati din kali da yan domadael ay kaman manbidbidang ay apoy.

²⁸ Lawa di mantayoktok, tan din apat yan pawadaena di ibaw ya dadaelena di panaggayyem.

²⁹ Din makedse ay ipogaw yan solisogena din iib-a na, tan awisena ay man-amag si lawa.

³⁰ Din ipogaw ay manginenengneng ono mangililid-is en sik-a yan waday lawa ay panggep na.

³¹ Din ando ay biyag et gon-gonan di nalinteg ay ipogaw, isonga kaman dan korona din oban da.

³² Maymayat di naanos ay ipogaw ay kabaelana ay mangitpe si bonget na mo din nalaing ay makigobat ay makabael ay mangabak si esa ay siyodad.

³³ Manbobonot di ipogaw, ngem si Diyos di mangikeddeng si mapasamak.

17

¹ Maymayat pay laeng di mangan si kilabban yan waday talna ya olnos da ay bemeey mo din mangan si mankanam-is ngem man-iibaw da.

² Iturayan di masirib ay bag-en din anak di apo na ay kababain di ogali na ya maiskat en sisya ay makitawid sin aag-i na.

³ Malinisan di balitok ya palata babaen si apoy. Idawtan aben Diyos si padas di ipogaw ta say somiged di nemnem na.

⁴ Say dengngen di makedse din kalin di gait da ay makedse, din maetek yan din gait da abe ay maetek.

⁵ Din mangoy-oyaw sin nabiteg yan laslasoyen das Diyos ay namarsua en daida. Madosa din manis-iyek si manligligat.

⁶ It-it-ek din nankakay din aap-o da yan din anan-ak et it-it-ek da abe din akin anak en daida.

⁷ Din makaay-ayo ay kali et adi maibagay si naong-ong; ngem masepsep ay eweewe mo man-etek di marispito ay ipogaw.

⁸ Din pasoksok yan nakaskasdaaw di maamag na para sin mangidawat. Olay intoy iyat na, mayat di pantongpalana.

⁹ Din mamakawan yan adi taynan di gagayyem na, ngem din mangistorya si basol di gagayyem na et dokogan das sisya.

¹⁰ Nalaka ay maawatan di nanemneman di mamingsan ay pamagbaga, ngem din naong-ong yan adi makaawat olay mamin gasot ay sopliten.

¹¹ Din kanayon ay panggep din lawa ay ipogaw et kontraena din gobierno, ngem man-ibaa din ari si magay seg-ang na ay baa ay manpap en sisya.

¹² On-onina et ay abaten di maangat ay animal ay namaga di anak na mo din naong-ong ay ipogaw ay mangam-amag si niloloko.

¹³ Kanayon di lawa ay pasamak sin ipogaw ay lawa di isobalit na sin siged ay maamag en sisya.

¹⁴ Din panlogian di ibaw et kaman din panlogian di danom ay bomala sin lokaw di beyeng, isonga masapol ay mapasaldeng ay dagos ta baken komaro.

¹⁵ Kaliliget Diyos din mangikeddeng ay magay basol din nakabasol ya siya abe sin mangeddeng ay madosa din magay basol na.

¹⁶ Magay silbi na ay man-gastos ay man-adal di magay nemnem na, tan sigaana ay maitdoan.

17 Di sin-gayyem et kanayon ay ipaila da di layad da. Di gapo ay waday siag-i et ta mantitinolong das ligat.

18 Magay nemnem di mangikari ay takderana di otang di gait na.

19 Din manglaylayad si ibaw ya mangipapan-gato si awak na et laylaydena di basol ya an-anapena di kadadaelana.

20 Magay pansigdan si gon-oden di ipogaw ay mannemnem ya mankalis lawa. Pag ligat di domteng en sisya.

21 Din naong-ong ay anak yan magay ragsak si idawat na en ama mo adi et ladingit.

22 Mangipabikas di ragsak ay kaman agas, ngem din ladingit yan pakapsotena di awak.

23 Din lawa ay howis, awatena di pasoksok ay naililimed yan adi na itonton di kinalinteg.

24 Din nalaing ay mangilasin si kosto et imongsana di nemnem na sin amagen di masirib, ngem din naong-ong yan magay kosto ay kaimongsanan di nemnem na.

25 Ladingit ya sakit di nemnem di idawat di naong-ong ay anak en da ama na en ina na.

26 Baken kosto mo moltaen di magay basol na ya sopliten di opisyal begew sin kosto ay am-amagena.

27 Masirib di ipogaw ay makaitpe si bonget na ya naannad ay mankali.

28 Olay din magay nemnem na et kaman nalaing mo gomiginek.

18

¹ Din ipogaw ay adi na ammo ay makikadwa si gait na ay ipogaw et din awak na anggoy di nemnememena. Kontraena am-in ay kosto sin pannemnem di odom.

² Adi layden di naong-ong ay man-adal, laydena anggoy ay mangibaga sin wadas nemnem na.

³ Din pangamagan si lawa et say kalaslasoyan ya kaibabainan.

⁴ Din kalin di masirib et maiarig si malosong ay ginawang ay adi katdok.

⁵ Lawa mo pangabaken din nakabasol ya adi maitonton din kalintegan di magay basol na.

⁶ Din kalin di naong-ong yan say begew si paki-ibawana ya kasoplitana.

⁷ Din kali na yan maiarig si bito ay kaknaana ya kadadaelana.

⁸ Din apat di tayoktok yan kaman makan ay mam-is ay okmonen.

⁹ Din kalawlawan di nasadot yan magay kaitkenana sin makadadael si ib-a na.

¹⁰ Si Diyos yan maiarig si makneg ay pantabonan ay pankamangan din nalinteg ay ipogaw.

¹¹ Sin pannemnem di babaknang yan maiarig din sanikwa da si nakayang ay alad ay pansalinnan da.

¹² Din mangipapangato si awak na yan say begew si kadadaelana. Masapol ay manpakombaba di esa ay ipogaw, asi maidayaw.

¹³ Kababain mo waday somongbat ay adi na dengngen omona di salodsod, yan say kailaan di kinaong-ong na.

14 Din pigsan di nemnem di ipogaw di makatolong en sisya sin sakit na, ngem mo magay pigsan di nemnem na, makaan abe di namnama na.

15 Din masirib yan nakasagana ya laylaydena ay man-adal.

16 Idawtam si sagot din nangato ay ipogaw mo laydem ay maam-ammos sisya.

17 Din ibagan di damo ay mankali sin pangokoman yan kaman kosto mo daan mankali din kalabana.

18 Mabalin ay makeddengnan di naligat ay kaso babaen si binonotan ay maikamang en Diyos.

19 Naligligat ay itaoli din panakikadwan di napasakitan di nemnem na ay gayyem mo din iyat ay lomsot si alad di siyodad.

20 Apiten di ipogaw di am-in ay ibongan di kali na.

21 Din kali et makabalin ay say katagoan ono kateyan, isonga din manglaylayad ay mankali et masapol ay awatena mo sinoy ibongan di kali na.

22 Din mangasawa, siged dis gon-odena, tan din asawan di ipogaw et kailaan di seg-ang Diyos en sisya.

23 Manpakpakaasi di nabiteg ay mankali, ngem din baknang yan bodtak di songbat na.

24 Waday odom ay gagayyem ay domadael, ngem waday odom ay nasursurok mo agi di kinapodno da.

19

1 Maymayat di nabiteg ay nalinteg mo din naong-ong ay maetek.

² Magay silbin di kinapasnek di ipogaw mo magay ammo na. Din man-aagag et nalaka ay maiaw-awan.

³ Madadael di ipogaw babaen si kinaong-ong na, ngem si Diyos di pabasolena.

⁴ Babaen si kinabaknang yan omad-ado di gagayyem, ngem din nabiteg yan olay din at-atik ay gayyem na et dokogan das sisya.

⁵ Adi makalisi sin dosa din makaetek ya mangitistigos baken tet-ewa.

⁶ Ad-ado di manganap si somigedana sin pangilan di nangato di saad na, yan gayyem di am-in ay ipogaw din waday idawat na.

⁷ Din nabiteg yan dokogan din aag-i na, masepsep din gagayyem na. Mo kasapolanay badang, magay tomolong en sisya.

⁸ Tolongam din awak mo ta man-adal ka, yan banolem din inadal mo ta somiged di biyag mo.

⁹ Sigurado ay madosan to din makaetek ya mangitistigos baken tet-ewa.

¹⁰ Adi maibagay di mayat ay biyag sin naong-ong, ngem masepsep ay lawlaway kanemnemana mo iturayan di bag-en din ari.

¹¹ Mo masirib ka, itpem di bonget mo. Kai-dayawam mo palabsem di kamalin di gait mo.

¹² Mo bomonget di ari, kaman layon ay mangangaed, ngem mo malaydan et kaman din dono ay manibsibog si mola.

¹³ Din naong-ong ay anak et ibabaina si ama na. Din makaibaw ay asawa ay babai et maiarig si danom ay tomedtetedted.

¹⁴ Din beey ya kinabaknang yan mabalin ay itawid di ama ya ina, ngem din nanemneman ay asawa et sagot Diyos.

¹⁵ Mandagaang to din nasadot ay ipogaw, tan adi mankotkoti mo adi et owat maseseyep.

¹⁶ Din mantongpal si bilin et salaknibanan biyag na, ngem din ipogaw ay oway di iyaat na et matey.

¹⁷ Din maseg-ang sin nabiteg yan kaman si Diyos di nangibolodana et gon-gonaan Diyos sisya.

¹⁸ Soplitem din anak mo sin kakitkittoy da, tan wada pay laeng di namnama. Mo adi kan sopliten daida, kaman mon inturong daida si kateyan da.

¹⁹ Kanayon ay manproblima din mabonget ay ipogaw. Mo badangam et masapol ay amagem kasin.

²⁰ Dengngem ya patiem di pamagbaga ta lo-maing ka sin odi na.

²¹ Ad-adoy planon di ipogaw, ngem si Diyos di mangipatongpal sin inkeddeng na ay mapasamak.

²² Say nabanol et din kinapodnon di esa ay ipogaw. Maymayat di nabiteg mo din maetek.

²³ Mo egyatam ya patgem si Diyos, matagotago ka, et wada abey talnan di nemnem mo ya magay lawa ay mapasamak.

²⁴ Waday ipogaw ay palaloy sadot na. Owat nan kapayen din kanena, ngem adi na maidoo sin tepek na.

²⁵ Manemneman di magay ammo na mo ilaena di makalaso ay masoplit, ngem din masirib et maitdoan babaen si pamagbaga.

²⁶ Palalo ay mangibabain di anak ay mangipasakit en ama na ya mangipakaan en ina na.

²⁷ Anak ko, mo isaldeng mo ay man-adal, omaddawi ka sin inadal mo.

²⁸ Din man-etek ay tistigo et laslasoyena di linteg. Kaman mam-is ay makan di pangibilangan di managbasol sin lawa.

²⁹ Enggay nakeddengan di makalaso ya naongong ay manlak-am si soplit ya odom ay dosa.

20

¹ Din man-inom si arak et makalaso ya makan-galawngaw. Din mabeteng et magay nemnem na.

² Din mabonget ay ari yan maiarig si mabonget ay layon. Mo pabongetem et dilikado di biyag mo.

³ Madayaw ay ogali di omaddawi si ibaw. Din naongong anggoy di laydena ay makiib-ibaw.

⁴ Din nasadot ay adi man-obla sin pinag-aalado et magay apitena sin pinag-aani.

⁵ Din nemnem di ipogaw yan naoneg ay kaman din malosong ay baybay, ngem mabalin ay ammoen di masirib.

⁶ Ad-adoy mangibaga ay matalek da, ngem ay way makaanap si tet-ewa ay matalek ay ipogaw?

⁷ Mo nalinteg di ipogaw ya kosto di am-amagen da, nagasat din aan-ak da.

⁸ Sin pangokoman di ari, timbangena am-in ay pamaneknek ta ilasina di lawa sin siked.

⁹ Ay wada aya di ipogaw ay makaibaga ay nalinis di konsensia na ya nalinisan sin basbasol na?

¹⁰ Kaliliget Diyos din man-osal si baken kosto ay timbangan ya salopan.

¹¹ Olay esay anak yan maammoan mo siked ya kosto di kaipogaw na babaen sin amagena.

¹² Si Diyos di nangamag si inga ay para denge ya mata ay para ila.

¹³ Mo kanayon ay maseseyep ka, bomiteg kan to, ngem mo bomangon ka ta man-obla ka, ad-adoy kanem.

¹⁴ Din manlako yan manreklamo sin presyon di lakoana, ngem mo komaan yan it-ek na din laing na ay mantawal.

¹⁵ Nabanbanol din kalin di masirib mo balitok ya nankangingina ay al-altin di awak.

¹⁶ Din mangitakder si otang di sangsangaili et masapol ay tenglen din nangiotang din sanikwa na ta mangipasigurado ay manbayad sisya.

¹⁷ Kaman mam-is di makan ay naa si sinasaor, ngem sin odi na yan kaman darat sin tepek.

¹⁸ Matongpal di plano mo waday kosto ay pamagbaga, isonga mo makigobat ka, kamangem omona di pamagbagan di masirib.

¹⁹ Olay palimed yan dad-aten di makatayoktok, isonga adi ka makipolapol en sisya.

²⁰ Mo waday mamaos en ama na ono en ina na, magan-gan-o di biyag na ay kaman silaw ay bigla ay mad-ep sin gawan di labi.

²¹ Din tawid ay sapaen di ipogaw ay alaen et adi bindisyonan Diyos sin odi na.

²² Adi ka man-ibaes sin mangamag si lawa en sik-a. Mantalek ka en Diyos et isalakan daka.

²³ Kaliliget Diyos din mansowitik babaen si baken kosto ay timbangan ya salopan.

²⁴ Adi ka ammo di mapasamak to, tan si Diyos di nangikeddeng sisi.

²⁵ Naligat di mangikari si esa ay banag en Diyos yan adi na nemnemen omona.

²⁶ Din masirib ay ari et ammo na ay mangilasin sin managbasol yan madagsen di ikeddeng na ay dosa da.

²⁷ Din nemnem ono konsensian di ipogaw yan kaman silaw ay osalen Diyos ay manokisok sin kaonegan ay nemnem na.

²⁸ Din manalagnib sin ari et din adi manbalaliw ay layad ya seg-ang na ya din kinapodno na. Komakaman abe di panturayana mo nalinteg sisya.

²⁹ Say kaidayawan di babbaro din pigsá da, ngem din nankakay, din oban da.

³⁰ Mabalín ay mabalbaliwan di lawa ay ogali babaen si mansakit ay dosa.

21

¹ Si Diyos di mangiturong sin nemnem di ari ay kaman din iyat na ay mangiturong sin laydena ay emeyan di ginawang.

² Sin pangilan di ipogaw, pag kosto din amamagen da, ngem ammon Diyos din panggep da.

³ Mas malaydan si Diyos sin pangamagan si kosto mo din pan-idatonan.

⁴ Din lawa ay ipogaw et ipapangato dan awak da, ngem magay pantongpalaan di biyag da mo adi et basol.

⁵ Din man-aagag et mankolang to, ngem din nagaget ya mangnemnem ay kosto si amagena et mansobsobra.

⁶ Din kinabaknang ay magon-od babaen si etek et maiarig si kisp ay nalaka ay maomas. Kaman aben tagdey ay pomse.

⁷ Madosa din managbasol begew sin kedse da, tan sigaan da ay mangamag si kosto.

⁸ Nakillo di ogalin di managbasol, ngem nalin-teg din magay basol na.

⁹ Maymayat pay laeng di mantee sin bel-ayan di beey* mo din makibeey si makaibaw ya makamayotmot ay asawa.

¹⁰ Laylayden di managbasol ay mangamag si lawa. Magay seg-ang na, olay sin gagayyem na.

¹¹ Mabalín ay manemneman di magay ammo na mo ilaena di makalaso ay madosa, ngem din masirib et mabalín ay maitdoan babaen si pangbaga.

¹² Nalinteg si Diyos. Ammo na din am-amagen di managbasol et dosaenan tos daida.

¹³ Din adi mangikaskaso sin nabiteg ay manpakaasi et domteng abe di timpo ay manpakaasi yan magay bomadang en sisya.

¹⁴ Mabalín ay makaan di palalo ay bonget babaen si pasoksok.

¹⁵ Maragsakan din mangam-amag si kosto mo maipakat di kinalinteg, ngem din managbasol yan emegyat da.

¹⁶ Din adi mangos-osal si kosto ay nemnem et pese di pantongpalana.

¹⁷ Bomiteg di ipogaw ay mangan-anap si ragragsak. Adi bomaknang di manglaylayad ay manginom si nangina ay arak ya mangosal si nankangingina ay bangbanglo.

* **21:9** Din kanana sin Hebreo et: solin di atep. Nasingpa di atep di beey da, isonga mabalín ay pan-isaadan si kitkittoy ay kowarto.

18 Nam-osen din managbasol din ligat ay panggep da ay ipalak-am sin nalinteg.

19 Maymayat di man-es-esa ay manbiyag sin lugar ay magay omili mo din makibeey si makaibaw ya makamayotmot ay asawa.

20 Kanayon ay wada di nankababanol ay bonag ya mayat ay makan sin beey di masirib, ngem din naong-ong yan abosena ay dagos din sanikwa na.

21 Din mangipakat si kabaelana ay mangonod si nalinteg ya managseg-ang ay panagbibiyag et baken kinalinteg anggoy di mawada en sisya, mo adi et matagotago abe ya maidayaw pay.

22 Kabaelan di masirib ay abaken di ad-ado ay sosoldadon di esa ay siyodad et dadaelena din alad ay pantaltalkan da.

23 Din naannad si kali na et mailisi si problima.

24 Din makalasoy ya mangipapangato si awak na et kanan di ipogaw en nalastog.

25 Din nasadot ay manigaan ay man-obla et pesplena di awak na met laeng.

26 Kanayon ay mankolang si kasapolana, ngem din nalinteg yan kanayon ay man-idawat.

27 Kaliliget Diyos din daton di managbasol, masepsep mo lawa di panggep na.

28 Maipasaldeng di maetek ay tistigo, ngem mapati din mandenge ay kosto, asi mankali.

29 It-it-ek di managbasol di kabaelana, ngem din nalinteg yan nemnemena ay kosto di amagena.

30 Olay mo kas-anoy laing ya pigay planon di ipogaw, adi makaabak en Diyos.

³¹ Olay mo isaganan di sosoldado din kabayo da ay para gobat, si Diyos pay dedan di makaoway sin pangabakan da.

22

¹ Din dayaw di esay ipogaw et nabanbanol mo palata ya balitok.

² Siya na di nan-iisoan di babaknang ya nabiteg: pinarsuan Diyos daida am-in.

³ Din naannad yan maila na di domteng ay problima et lisiana, ngem din magay ammo na yan dalasodos, isonga lak-amena di ligat.

⁴ Din gon-gonan di napakombaba ya mangipateg en Diyos et kinabaknang, dayaw ya ando ay biyag.

⁵ Din mamanol sin biyag na et addawiana din danan di laway nemnem da, tan ad-ado isdi di tombek ya tagdey.

⁶ Itdoam din an-ak mo sin kabibiyag ay onodan da koma, et mo madakdake da, ipapasnek da ay onodan.

⁷ Iturayan di baknang din nabiteg yan manbalin abe ay bag-en di man-iotang din man-otang.

⁸ Olay sino ay mangimola si baken kosto et problima di apitena, et pag somaldeng di mama-ligatanas odom begew sin bonget na.

⁹ Bindisyonan Diyos din managseg-ang ay mangibingay si makan sin nabiteg.

¹⁰ Mo pakaanen yo din makalasoy, somaldeng di ibaw, adi pankikinaawatan, ya oyaw.

¹¹ Gayyem di ari din nalinis di nemnem na ya omiparagsak di kali na.

¹² Ilaen Diyos ta mapaneknekan din tet-ewa, ngem dadaelena din planon di maetek ya nasikap.

¹³ Kanan din nasadot ay manpambal, “Emegy-atak ay en man-obla tan waday layon ay omisida.”

¹⁴ Din kalin di manakikamalala ay babai yan kaman malosong ay bito. Mo pabongetem si Diyos et mag-as ka isdi.

¹⁵ Naisisigod di kinaong-ong di amin ay anak, ngem no soplitem, mabalin ay mabalbaliwan.

¹⁶ Mo paligatem di nabiteg ta waday iyat mo ay bomaknang, bomiteg ka pay dedan. Siya abe mo isagotam di baknang.

Tolonpo Ay Pamagbagan Di Masirib

¹⁷ Nay di pamagbagan di masirib. Estem ay dengngen nan itdok en sik-a. ¹⁸ Maragsakan kan to mo igtom dana sin nemnem mo ya kabaalam ay ibaga. ¹⁹ Itdok dana en sik-a ed wani ay agew ta mantalek ka en Diyos. ²⁰ Insolat ko nan tolonpo ay pamagbaga ay pakagon-odan si sirib. ²¹ Say pangammoam si tet-ewa ya kosto ay isongbat mo sin nan-ibaa en sik-a.

²² Adi ka paligaten di nabiteg gapo anggoy ta magay kabaelan da, ya adi kan sowitiken sin pangokoman, ²³ tan si Diyos di mangikalintegan en daida et peslena din mamaligat en daida.

²⁴ Adi kan makigayyem sin mabonget ay ipogaw, ²⁵ tan maalinan ka en daida et kaman kan nakna si tagdey.

²⁶ Adi kan itakder di otang di odom ay ipogaw, ²⁷ tan mo magay ibayad mo, alaen da din mismo ay kaseyseyepam.

²⁸ Adi kan etanen din sigod ay beddeng ay inamag di aap-o yo.

²⁹ Mo nalaing ka ay man-obla, baken nababa ay ipogaw di pansilbiam mo adi et mansilbi ka sin ari.

23

¹ Mo ayagan daka ay makikan si nangato ay ipogaw, nemnemem mo sino di kasangsangom.*

² Mo naaklong ka, itpem. ³ Adi kan aklongan din mankanam-is ay makan, tan mabalin ay say pansikap na en sik-a.

⁴ Masirib ka koma ta adi kan palaloan di awak mo ay mangan-anap si panbaknangan. ⁵ Tan adi ka ammo yan bigla ay tomayaw din pilak mo ay kaman din titit ay agila.

⁶ Adi kan makikan si naimot ay ipogaw mo ayagan daka. Adi ka aklongan din mankanam-is ay makan ay inpasango na en sik-a, ⁷ tan nemnememena anggoy din gastos na. Olay mo kanana en mangamangan ka ngem baken naimposan. ⁸ Iotam am-in ay kinan mo et masayang din mayat ay kalim.

⁹ Adi ka sayangen di kalim si esa ay naong-ong, tan adi na ammo ay banolen din magon-od na ay sirib sin pamagbagam.

¹⁰ Adi ka padendenen di sigod ay beddeng ya adi kan posen di dagan di olila, ¹¹ tan manakabalin si Diyos ay mangitonton sin kalintegan da kontra en sik-a.

* **23:1** Di esa abe ay kaiologan nina sin Hebreo et: estem ay ilan din naisango en sik-a.

¹² Dengngem di pamagbaga ya ipakat moy kabaalam ay man-adal.

¹³ Adi kan emegyat ay manoplit sin anak mo, tan adi matey mo say iyat mo di. ¹⁴ Di katet-ewa na, mabalin ay say kaisalakanana.

¹⁵ Anak ko, palalo di ragsak ko mo manemneman ka. ¹⁶ Naragsakak to mo dengngek ay kalin di masirib di iyat mo ay mankali.

¹⁷ Adi kan apalan din managbasol mo adi et kanayon ay patgem si Diyos. ¹⁸ Mo say iyat mo di, waday mayat ay namnamam sin tapin di agew yan sigurado ay matongpal.

¹⁹ Anak ko, dengngem nan pamagbagak. Manemneman ka koma ta say onodam din kosto. ²⁰ Adi ka maitaptapi sin makabeteng ya naaklong. ²¹ Tan din kaman dadi ay ipogaw et kanayon ay masmaseyep da, isonga bomiteg da ya manbado das nabisngibisngit.

²² Dengngem din pamagbagan amam ay nakaotangam si biyag mo yan adi kan laslasoyen si inam mo enggay mabakes. ²³ Ipakat mo din kabaalam ay mangadal si kosto ay todo ya sirib, pamagbaga ya panakaawat, yan adi kan linglinglingan. ²⁴ Dadlon maragsakan din aman di nalinteg ya masirib begew en sisya. ²⁵ Isonga paragsakem koma da amam en inam ay nanganak en sik-a.

²⁶ Anak ko, estem ay dengngen din ibagak ya ilaem abe di kabibiyag ko ta say tadonem koma. ²⁷ Din hostess ya din makikamkamalala yan mairig das malosong ay bito. ²⁸ Maiarig da si tollisan

ay manseseed et ad-ado di lalaki ay iturong da si basol.

²⁹ Sino di kanayon ay manproblima ya mansakit di nemnem na? Sino di kanayon ay makiibaw ya manriri? Sino di masogatan yan magay kosto ay gapo na? Sino di manbalangay mata na? ³⁰ Daida di malabian manbegew si arak, tan laylayden da ay man-inom si nanlalaok ay arak. ³¹ Adi kan pasolisog sin arak olay manbalanga ay kaman mayat di kailaana sin baso. Manlamoyot kayman ay inomen, ³² ngem sin odi na yan kaman dakan kinat si nagitaan ay eweg. ³³ Ad-adoy ilaem ay ol-olay yan baken kosto din nemnem mo ya kalim. ³⁴ Enggay naolaw ka ya nagolo di nemnem mo ay kaiarigam di maseyep si bapor sin gawan di baybay sin timpon di pewek. ³⁵ Et kanam to si nemnem mo, “Wadan samet di dinmespeg ono pinmat-o, ngem adi met mansakit. Magay liknak. Apay nga adiak makabangon ta daan ay man-inomak?”

24

¹ Adi kan omapal ono makigayyem sin manag-basol, ² tan kedse ya golo di nemnemnemen da ya kalkalien da.

³ Babaen si sirib ya panakaawat, maisaad ya komneg di beey. ⁴ Babaen si laing, mapno di kowarto na si nankababanol ay gameng.

⁵ Din masirib ay ipogaw yan dakdakdakey panakabalina mo din mabikas. Nabanbanol abe di laing mo din pigsan di awak. ⁶ Tan mangabak di ipogaw si gobat gapo sin siged ay pamagbaga ya ad-ado ay plano.

⁷ Adi maawatan di naong-ong din planon di masirib ay ipogaw, isonga mo matopog di papan-golo ta manngalat da, magay maibaga na.

⁸ Am-in ay manplanos lawa et mandinamag ay makedse da. ⁹ Din planoen di naong-ong yan basol. Kaliliget di ipogaw di makalaso.

¹⁰ Nakapsot di nemnem di ipogaw ay man-paabak si ligat.

¹¹ Isalakan mo din nakeddenggan ay matey. Adi ka baybay-an mo ikaan da ta en da peslen. ¹² Adi kan kanan en adi ka ammo, tan kabaelan Diyos ay ilaen din wadas nemnem mo. Ammo na di nem-nemmen ya am-amagen di am-in ay ipogaw et gon-gonaana am-in maibasar sin am-amagen da.

¹³ Anak ko, mangan kas anig, tan waday pan-mayatana ya mam-is. ¹⁴ Siya abe ay waday pan-mayatan di sirib sin nemnem mo. Mo magon-od mo, waday mayat ay namnamam sin tapin di agew yan sigurado ay matongpal.

¹⁵ Adi kan tadonen di tollisan. Adi kan mansiim si akewem sin beey di nalinteg. ¹⁶ Tan olay mo mamin pito ay maisokba din nalinteg, boman-gon met laeng. Ngem mo din managbasol di maisokba, adi makabangon.

¹⁷ Adi ka koman manragsak ay mangila sin kaisokbaan ya katokangan di kaibaw mo. ¹⁸ Mo say iyat mo di, adi malaydan si Diyos et makaan din bonget na en daida.

¹⁹ Baken koman magolo di nemnem mo begew sin mangam-amag si lawa ya adi kan apalan daida. ²⁰ Tan magay mayat ay pantongpalan da et kaman dan lampa ay mad-ep.

²¹ Anak ko, patgem ya egyatam si Diyos ya siya abe sin ari. Adi kan maitapi sin komontra en daida. ²² Tan magay makaammo sin bigla ay idawat da ay dosa.

Odom Ay Pamagbagan Di Masirib

²³ Nay da di odom ay pamagbagan di masirib. Baken mayat mo waday pabpaboran sin pangokoman. ²⁴ Din mangikeddeng ay magay basol di nakabasol et baosan ya kaliliget di kaipoipogaw isnan lobong. ²⁵ Ngem din howis ay manosa si nakabasol et somiged di biyag da ya mabindisyonan da.

²⁶ Din ipogaw ay kosto ya naimposoan di songbat na et ipaila na di napodno ay panakigayyem.

²⁷ Isaganam din payew mo ya manmola ka omona asi kan amagen di beey mo.

²⁸ Adi kan pabasolen di ib-am mo magay kosto ay gapo na, adi ka aben palawlawaan. ²⁹ Adi ka aben kanan en ibaes mo din inamag na met laeng en sik-a.

³⁰ Sin namingsan, nalabasak sin payew ya inobasan di nasadot ay ipogaw ay magay nemnem na. ³¹ Enggay nabeas ya nagodogod abe din batog ay alad na. ³² Idi inilak di, waday inadal ko. ³³ Mo kanam en maseyep kas at-atik ono man-illeng ka anggoy, ³⁴ di pantongpalana et bigla ay bomiteg ka ay kaman din inakewan di tollisan.

25

Din Pamagbagan Solomon Ay Inolnong Da Hezekias

¹ Da naey di odom ay pamagbagan Solomon ay kinopyan di oopisyal Hezekias ay ari ed Juda.

² Maidayaw si Diyos gapo sin adi kaawatan ay adi na ipaammo, ngem din aari yan maidayaw da sin pangilawlawagan da si naligat ay maawatan.

³ Magay makaammo sin nemnem di ari, tan nangato ay kaman din kinangaton di ed daya ya kaman din kaoneg di daga.

⁴ Masapol ay malinisan di balitok ya palata ta maamag si nabanol ay banag. ⁵ Masapol abe ay makaan din makedse sin kad-an di ari ta maila di kinalinteg sin iyat na ay manturay.

⁶ Adi kan ipangaton awak mo sin sangoanan di ari. ⁷ Maymayat ay din ari di mangipangaton sik-a mo din maibabain ka sin sangoanan di oopisyal.

⁸ Mo waday inilam, adi ka man-aagag ay en mandarum tan into et mo maabak ka et mabainan ka.

⁹ Pankalian yo ay ang-anggoy yo din adi yo nankinaawatan sin katokmang mo, ngem adi kan dad-aten di palimed di odom, ¹⁰ into et mo maamoan ay makatayoktok ka et magay pap-eng di bain mo.

¹¹ Din kosto ay kali sin kosto ay timpo et maiarig si palata ay naaltian si balitok.

¹² Din panngean si siged ay pamagbaga et maiarig si balitok ay kowintas ono aritos.

¹³ Din matalek ay baa et maiarig si mantetek ay danom sin tiyagew ay mangipabikas sin apo na.

¹⁴ Din man-ikari si sagot ngem magay idawat na et kaman din manliboo ya mandagem yan adi man-odan.

15 Mo naanos ka ya nainayad di kalim, mabalin ay patlokem din turay ya abakem din kapigsaan ay mangontra.

16 Mo waday datngem si anig, ten-em di kanem. Adi ka palaloan tan into et mo mantaoli ay bomala sin tepek mo. 17 Adi kan kanayonen ay emey sin beey di gayyem mo tan maoma en sik-a et sigsigaan daka.

18 Kaman mon pinat-oan ya sinogatan si kampilan ono pana din gayyem mo mo man-istorya kas baken tet-ewa maipanggep en sisya.

19 Mo adi matalek din gayyem mo sin timpon di ligat, kaman kan napilay ay mandan ono mansakit di bab-a na ay man-gaga.

20 Eweewe mo ikantaam di manladingit. Kaman kan kaanen din bado na sin timpon di teg-in ono pay-am sogat nas asin.

21 Mo mandagaang di kaibaw mo, pakanem; mo nabigaw, painomem.

22 Tan mo say iyat mo di, palalo ay mabainan sisya,* et gon-gonaan dakan Diyos.

23 Din mangipalawlaw si gait na et pawadaena di bonget. Di kaiarigana et din dagem ay mapo sin amyanan ay sigurado ay mangikoyog si odan.

24 Maymayat di mantee sin bel-ayan di beey mo din makibeey si makaibaw ya makamayotmot ay asawa.

25 Din siged ay damag ay mapo si addawi ay ili yan maiarig si mantetek ay danom sin ipogaw ay manbigaw.

* 25:22 Din kanana sin Hebreo et: pay-am din toktok nas man-gangangab ay oling. Ilaen abe sin Roma 12:20.

²⁶ Mo itolok di nalinteg din kanan di managbasol, kaman din nalinis ay obbog ono sakdoan ay nakosnongan si kadodogis.

²⁷ Lawa mo palaloan di ipogaw ay mangan si anig ya lawa abe mo palalo di layad da ay madayaw.

²⁸ Maiarig si siyodad ay magay alad na di ipogaw ay adi makaitpe si awak na.

26

¹ Adi maibagay ay man-odan sin tiyagew ya mangandap sin omatongana. Iso na abe ay adi maibagay ay maidayaw di naong-ong.

² Adi demket di baos ay magay gapo na, kaman mantaytayaw ay titit ay magay ompaana.

³ Masapol ay mabokadoan ya masoplit di dangki ya kabayo, siya abe sin naong-ong. ⁴ Mo songbatam di naong-ong, adi ka ikompas di kalim sin kinaong-ong na ta adi ka mais-o en sisya. ⁵ Mo songbatam di naong-ong, ikompas mo din kalim sin kinaong-ong na ta way iyat na ay mangawat ay baken masirib sisya.

⁶ Kaman mon binetbet di sikim ya kaman kan nan-inom si sabidong mo ibaam di naong-ong ay mangipaammo si esa ay damag. ⁷ Din pamagbagan di naong-ong et kaman siki ay napilay ay nalalaylay. ⁸ Din mangidayaw si naong-ong et kaman din mangitaked si bato sin palsiit. ⁹ Din pamagbagan di naong-ong et kaman pagat ay iwaswasawas di nabeteng. ¹⁰ Kaman ipogaw ay mamanpana si am-in ay malabas din manglagbo si naong-ong ya makabeteng.

¹¹ Din naong-ong yan ipidwapidwa da din lawa ay am-amagen da, kaman dan aso ay nanaoli si ota da.

¹² Nalaklaka ay matongpal di namnama ay somiged di ogalin di naong-ong mo din ogalin di ipogaw ay nalaing sisya sin pannemnem na ay mismo.

¹³ Din nasadot yan ipambal na ay waday layon ay komat sin gawan di danan. ¹⁴ Kanayon ay manposposipos din tangeb sin bisagra, iso na din sadot ay owat manbalibalin sin kaseyseyepana. ¹⁵ Waday odom ay palaloy sadot na et masadot ay mamakan si awak na. ¹⁶ Ipagarup di nasadot ay nalalaing sisya mo piga ay ipogaw ay naannad ay mansongbat.

¹⁷ Din makibiyang si ibaw di odom et kaman ipogaw ay mamden si ingan di malablabas ay aso.

¹⁸ Kaman naboge ay mangipanpana si matadem ya manbidbidang ay pana ¹⁹ din mangietek si gait na asi na kanan en solog na. ²⁰ Mad-ep din apoy mo magay kaiw, maga abey man-iibaw mo magay mantaytayoktok. ²¹ Kaman din iyat di oling ya kaiw ay mangipabidang si apoy din iyat di makaibaw ay mangipapigsa si pan-iibawan.

²² Din tayoktok yan kaman mam-is ay makan ay laylayden ay okmonen.

²³ Din mangilingeb si lawa ay nemnem na babaen si mayat ay kali et kaman dinamili ay banga ay nam-es si mankoniniing ay kaman palata. ²⁴ Agin sisiged ay mankali din kalaban ta ilingeb na din liget na. ²⁵ Kaman mayat ay dengngen, ngem adi ka mantalek, tan adi kabilang di lawa ay panggep na. ²⁶ Mabalín ay ilingeb na di

panggep na, ngem sin odi na et ammoen met laeng di kaipoipogaw. ²⁷ Din mankaot si bito et sisya met laeng di maikosnong, mo manpolag si bato, mantaoli ya tegmilena sisya. ²⁸ Kaliliget di maetek din palawlawana. Makadadael din boladas ay kali na.

27

¹ Adi kan it-it-ek din amagem si bigat, tan adi ka ammo din mapasamak sin inagew. ² Adi kan it-ek din awak mo, sed-em ay odom di mangit-ek en sika.

³ Madagsen di bato ya darat, ngem madagdagsen pay di problima ay pawadaen di naong-ong.

⁴ Makedse ya kaeegyat di ipogaw ay mabonget, ngem nakarkaro pay di man-imon, tan maga di makalisi en sisya.

⁵ Maymayat di doritso ay pamagbaga mo din layad ay adi maipaila ono maipaammo. ⁶ Mabalín ay talkem din panggep di esa ay gayyem ay nasakit di pamagbaga na, ngem et-etek din ad-ado ay ongon di kaibaw.

⁷ Kaman baken mam-is di anig mo nanabsog di ipogaw, ngem mo mandagaang, olay din manpait yan kanana en mam-is.

⁸ Din ipogaw ay addawi sin beey na yan kaman titit ay inmaddawi sin obong na.

⁹ Omiparagsak din lana ya bangbanglo, ngem masepsep din pamagbagan di napodno ay gayyem.*

* **27:9** Siya na di kanana sin Hebreo. Din kanana abe sin Griego (LXX) et: ngem din ligat et dadaelena din talnan di nemnem.

¹⁰ Adi kan dokogan di sigod ay gagayyem di pamilyam. Adi kan say emeyan din aag-im sin ad-dawi mo waday ligat mo tan ad-ado di maitolong din katokmang mo mo daida.

¹¹ Anak ko, ipailam ay masirib ka ta maragsakanak ya waday isongbat ko si olay sino ay mangoyaw en sak-en.

¹² Din naannad yan maila na di domteng ay problima et lisiana, ngem din magay ammo na yan dalasodos, isonga lak-amena di ligat.

¹³ Din mangitakder si otang di sangsangaili et masapol ay tenglen din nangiotang din sanikwa na ta mangipasigurado ay manbayad sisya.

¹⁴ Mo sapaem ay bokaen di gayyem mo babaen si kablaaw mo et kaman mo met laeng binaosan.

¹⁵ Din makaibaw ay asawa ay babai et maiarig si danom ay tomedteteted. ¹⁶ Nalaklaka pay ay depapen di dagem ya egenan di lanan di olivo mo din iyat ay mangipasaldeng en sisya.

¹⁷ Maitdoan di ipogaw si gait na ay ipogaw, kaman din iyat di landok ay mapalid si gait na ay landok.

¹⁸ Din mangayowan si igos, mangan sin lames na. Siya abe ay maidaydayaw din napasnek ay mansilbi sin apo na.

¹⁹ Kaman din danom ay mailam din ropam ay sangosango, siya abe sin nemnem di ipogaw ay maila sin gait na ay ipogaw.

²⁰ Adi polos mapnek din pese ya kad-an di natey, siya abe sin ipogaw.

²¹ Mapaneknekan di balitok ya palata babaen si man-gangab ay apoy, din ipogaw abe yan maamoan di kaipogaw na babaen sin kaidayawana.

²² Olay mo bayoem di naong-ong, adi makaan di kinaong-ong na.

²³ Masapol ay ammom di kasasaad di kakarnerom ya bakam ya estem ay ayowan daida, ²⁴ tan adi komakaman di kinabaknang si eng-enggana. Olay din dayaw di ari et adi komakaman sin aap-o na sin tapin di agew.

²⁵ Mo pinatpat mo din sakati sin dontog, gomabay kasin. Gapasem abe din garami sin pinag-aani ta say waday kanen di animal. Mo amagem amin dadi, ²⁶ mawadaan kas bado babaen sin kakarnero ya makalako kas payew babaen sin kalding mo. ²⁷ Wada abey gatas di kalding ay omanay ay kanen di pamilyam ya baam ay babbabai.

28

¹ Lomayaw din managbasol olay magay mangap-apayaw en sisya, ngem din nalinteg yan natoled ay kaman layon.

² Mo manlalaban din omili, ad-ado di pangolo, ngem waday talna ya olnos mo masirib di manturay.

³ Din manturay ay mamaligat sin nabiteg et kaman napigsa ay odan ay manadael sin mola.

⁴ Din manokog sin linteg Diyos et daydayawen da din managbasol, ngem din manongpal sin linteg na et kontraen das daida.

⁵ Adi maawatan di managbasol di hustisya, ngem din mangipatpateg en Diyos yan maawatana ay kosto.

⁶ Maymayat din nabiteg ay magay kaoy-oyawana mo din baknang ay nakillo di ogalina.

⁷ Nanemneman din anak ay mantongpal si linteg, ngem din makikadwa sin magay silbi na ay ipogaw et ibabaina si ama na.

⁸ Din bomaknang si nangato ay porsienton di pilak na et ipaelbat nan to din kinabaknang na sin managseg-ang si nabiteg.

⁹ Mo waday adi mangikaskaso si linteg Diyos, olay din kararag na yan kaliliget aben Diyos.

¹⁰ Kaman kan nankaot si bito ay kag-asam mo ipangom si panbasolan din nalinteg, ngem din nalinteg pay, somiged di biyag da.

¹¹ Ipagarup din babaknang en masirib da, ngem din nabiteg ay nalaing ay mangilasin si ogalin di ipogaw et ammo na di katet-ewa na.

¹² Manragsak din omili mo say mangabak ay manturay din nalinteg, ngem mantabon da mo din makedse di mangabak.

¹³ Baken mayat di biyag din mangisassaot si basol da, ngem seg-angan Diyos din mangipodno ya manokog si basol da.

¹⁴ Nagasat din emeegyat ay manbasol, ngem lawa di pantongpalan din makenteg di nemnem da.

¹⁵ Din lawa ay turay ay mamaligat si nabiteg et kaman manngangaed ay layon ya atap ay animal ay makwani en oso.

¹⁶ Magay seg-ang di baken masirib ay manturay, ngem omando di biyag di manigaan ay mansow-itik ta way iyat na ay bomaknang.

17 Kanayon ay lomaylayaw din nakapese, adi kan toltolongan siya.

18 Magay pandanagan di ipogaw ay magay maipabasol en siya, ngem am-in ay mangamag si lawa et bigla ay madadael da.

19 Din nagaget ay man-obla yan ad-adoy kanena, ngem kanayon ay mabibiteg din manaysayang si timpo na.

20 Ad-adoy bindisyon di matalek ay ipogaw, ngem din laydena ay bomaknang ay dagos et sigurado ay madosa.

21 Baken mayat din waday pabpaboran, ngem wada pay dedan di odom ay mapasoksokan si owat esay tinapay.

22 Din naimot yan laydena ay bomaknang ay dagos. Adi na ammo ay masepsep ay bomiteg.

23 Pan-iyamanan da sin odi na din mamagbaga mo din manpasablog.

24 Din manowitik en da ama na en ina na asi na kanan en baken basol et maibilang ay tollisan.

25 Din makagamgam ay ipogaw yan say mangiloglogi si ibaw, ngem din am-in ay mantalek en Diyos et somiged di biyag da.

26 Naong-ong din mantalek si awak na, ngem din masirib yan magay pandanagana.

27 Adi mankolang din man-idawat si nabiteg, ngem din adi mangikaskaso en daida et ad-adoy mamaos.

28 Mantabon di kaipoipogaw mo say manturay di laway nemnem na. Ngem mo makaan ay turay, omad-ado di nalinteg ay ipogaw.

29

¹ Din kanayon ay mabagbagaan ngem pakeken-tegena di nemnem na, awni et bigla ay domteng di kadadaelana ay maga di rimidyo.

² Naragsak din omili mo nalinteg di manturay, ngem manladingit da mo makedse di manturay.

³ Din anak ay mangipateg si kinasirib yan paragsakena si ama na, ngem din man-gasgastos si hostess et owat nan abosen si niloloko din kin-abaknang na.

⁴ Mapapigsan di ari di esa ay nasyon babaen si nalinteg ay panangituray na, ngem din turay ay mansingil si nangato ay bowis et dadaelena di ili.

⁵ Din mangpasablog si gayyem na et kaman nanpaod si tagdey ay kaknaana.

⁶ Kaman tagdey ay mangna sin managbasol din basol na met laeng, ngem mankanta ya man-ragsak am-in ay nalinteg di panagbiyag na.

⁷ Ammon di nalinteg ay ipogaw din kalintegan di nabiteg, ngem adi pagan-anon di managbasol.

⁸ Din makalaso yan pawadaena di golo sin intiro ay siyodad, ngem kabaelan di masirib ay edpen di kaman omap-apoy ay bonget.

⁹ Mo idarum di masirib di esa ay naong-ong, magay silbi na, tan owat manbogaw din naong-ong si bonget na ya manlasoy.

¹⁰ Kaliliget di makapese din magay kaoy-oyawan da, ngem daida pay di salakniban di nalinteg.*

* **29:10** Di esa abe ay kaiologan nina sin Hebreo et: ya layden da ay peslen din nalinteg.

¹¹ Adi makaitpe di naong-ong si bonget na, ngem din masirib pay, ammo na ay gominek dowan pabaewen di bonget na.

¹² Din manturay ay mamatpati si baken tet-ewa et mawadaan si lawlawa ay oopisyal.

¹³ Din nan-isoan di nabiteg ya mamalpaligat en sisya et si Diyos di nangidawat si biyag da ay dow.

¹⁴ Din ari ay mangitonton si kalintegan di nabiteg, et magay mangpos sin turay na si eng-enggana.

¹⁵ Somirib di anak ay masoplit ya mabagbagaan, ngem din mabaybay-an et ibabain dan to si ina da.

¹⁶ Omad-ado di lawa ay maamag mo manturay di makedse, ngem ilaen to di nalinteg di kaabakan da.

¹⁷ Mo bagbagaam din anak mo, paragsaken daka ya pantalnaena di nemnem mo.

¹⁸ Mo baken si Diyos di mangiturong si nemnem di ipogaw, liw-an da din linteg. Mabindisyonan din mantongpal si linteg na.

¹⁹ Naligat ay mabagbagaan di baa si kali anggoy, tan olay mo maawatan da, adi dan tongpalen.

²⁰ Maymayat pay laeng ay pannamnaaman di ipogaw ay magay nemnem na mo din alisto ay mankali ay adi na nemnemen omona.

²¹ Din bag-en ay palalo ay tangtangeyem manipod sin kakitkittoy na, panladingiten daka sin odi na.

²² Din nalaka ay bomonget et say mangilogi si ibaw ya ad-adoy bomasolana.

²³ Maibabain sin odi na din mangipapangato si awak na, ngem maidayaw din napakombaba.

²⁴ Din makikadwa sin mangakew et kamanan iliget din awak na met laeng, tan olay mo pansap-ataen da ay mantistigo, adi na ibaga din tet-ewa.†

²⁵ Kaman kan nakna si tagdey mo emegyat ka si ipogaw, ngem mo mantalek ka en Diyos, magay pandanagam.

²⁶ Ad-ado di manganap si somigedana sin pangilan di turay, ngem si Diyos di makaikeddeng si kalintegan di am-in ay ipogaw.

²⁷ Sigsigaan di nalinteg din managbasol, yan kaliliget aben di managbasol din nalinteg.

30

Din Kalin Agur

¹ Da nay di kalin Diyos ay inbagan Agur ay anak Jakeh.* Kanana: Apo Diyos, palalo ay nab-bayak, enggay magay pigsak.† ² Kamanak animal, adiak maibilang ay ipogaw tan magay nemnem ko. ³ Magay sirib ay inadal ko et magay ammok maipanggep en Diyos ay Nasantoan.

⁴ Sino di nakaey ed langit ay nantaoli is-nan daga? Ay waday makabael ay manpap sin dagem? Sinoy makabongon sin danom si lopot ya nangikeddeng si beddeng isnan daga? Mo waday

† **29:24** Din kanana sin Levitico 5:1, mo waday maayagan ay mantistigo yan igiginek na din katet-ewa na, mabaesan sisya.

* **30:1** Di esa abe ay kaiologan nina sin Hebreo et: Da nay di kalin Agur ay anak Jakeh ay taga-Massa. † **30:1** Siya na di kanana sin Griego (LXX). Din kanana abe sin Hebreo et: ... Agur ay anak Jakeh para en da Itiel en Ucal: Kanana: Kamanak animal...

ammom si makabael isna, ibagam di ngadana ya ngadan di anak na.

⁵ Din kalin Diyos et napaneknekan ay kostokosto. Kaman salida ay manalaknib sin komamang en sisya. ⁶ Adi ka taptapian din kalin Diyos tan yamyaman daka ya ipaila na ay maetek ka.

⁷ Apo Diyos, waday doway ay banag ay kedawek en sik-a sakbay ay mateyak: ⁸ Panbalinem kod sak-en ay matalek ta adiak polos man-etek ya adi kan palaloan ay pabaknangen ono pabitegen sak-en. Say idawat mo koma din kostokosto ay kasapolak, ⁹ tan mo mansobsobraak, into et mo dokogak sik-a yan kanak, “Sino od si Yahweh?” Mo bomitegak abe, mangakewak et ibabain kos sik-a ay Diyos ko.

¹⁰ Adi kan palawlawayen di esa ay baa sin apo na tan baosan daka sin baa ay sana et man-ikaro ka.

¹¹ Waday odom ay ipogaw ay pankalian das lawa da ama da en ina da. ¹² Din odom yan kanan da en magay basbasol da olay mo kinmadodogis da si basol da. ¹³ Din odom yan palalo ay ipapangato da di awak da. ¹⁴ Waday palalo di kinagamgam da et posen da din sanikwan di nabiteg ya kakkaasi.

¹⁵ Waday singin ay matek. Kanan da ay doway, “Omya ka, omya ka.” ¹⁶ Wada abey opat† ay banag ay adi kapkapnek, adi dan polos kanan en kosto: din kad-an di natey, din basig ay babai, din nakgang ay lota ya manbidbidang ay apoy.

† **30:16** Ilaen din footnote sin 6:16. Iso na din bilbilang sin 30:18,21,29.

¹⁷ Din manglasoy en ama na ya adi manongpal en ina na, awni et okiten di gayang sin tanap din mata na ya isidan di dadakke ay titit din lamlames na.

¹⁸ Waday opat ay nakaskasdaaw ay adiak maawatan: ¹⁹ din iyat di agila ay tomayaw ed kayang, din iyat di eweg ay manbodos sin kabatbatoan, din iyat di bapor ay manbalasat sin baybay ya din iyat di baro ya balasang ay manlinayad.

²⁰ Siya nay kaiarigan di makikamalala ay babai: mangan asi na ponasan din tepek na yan kanana en magay basol na.

²¹ Waday opat ay banag ay panpayegpegan di kaipoipogaw isnan lobong, tan adi dan maanosan: ²² din bag-en ay manbalin ay ari, din naong-ong ay mawadaan si ad-ado ay makan ya amin ay kasapolana, ²³ din sinigsigaan da ay babai ay maasawaan ya din balasang ay bag-en ay maiskat sin babai ay among na.

²⁴ Waday opat ay kinittoy ay animal isnan daga, ngem nankalalaing da: ²⁵ Din koton, nakapsot da ngem ammo da ay man-idolin si makan sin tiyagew. ²⁶ Din koneho, nakapsot da abe, ngem manbeey da sin deppas. ²⁷ Din dodon, magay ari da, ngem naolnos da ay mankokoyog. ²⁸ Din alalakkap, nalaka da ay depapen, ngem wada da sin palasyo.

²⁹ Waday opat ay mo manmandan da yan maila ay napigsa da: ³⁰ din layon ay kapigsaan sin amin ay animal ya magay egyatana en daida, ³¹ din taraki ay kawwitan, din kalakian ay kalding ya din ari ay mangipangolo sin sosoldado na.

³² Mo naong-ong ka et it-it-ek mo di awak mo ya manpanggep kas lawa, opopem san tepek mo ta iginek mo. ³³ Tan mo ikolog ya pespesan di gatas, mawada di mantikilya. Mo despegem abe din eng di ib-am, bomala di dada. Siya abe ay mo sepsepem di bonget mo et pawadaem di ibaw.

31

Pamagbaga En Ari Lemuel

¹ Siya na di kalin Diyos ay inbagan Ari Lemuel* ay initdon ina na: ² Sino di ibagak en sik-a ay anak ko, sik-a ay songbat di kararag ko? ³ Adi kan abosen di bikas ya pilak mo si babai, tan adadoy nadadael ay ari begew en daida. ⁴ Baken lemebbeng ay man-inom di ari si arak ya odom ay bemeteng ⁵ tan mo mabeteng da et liw-an da din linteg ay inkeddeng da ya adi dan itonton din kalintegan di nabiteg. ⁶ Say maidawtan si bemeteng din dandani ay matey ya palaloy ladingit da ⁷ ta liw-an da din ligat da ya kaseseg-ang ay kasasaad da. ⁸ Masapol ay salaknibam din adi makaitakder si kalintegan da. ⁹ Masapol ay magay panlaslasinem ya salaknibam din kalintegan di nabiteg ya kaseseg-ang.

Din Ogalin Di Sigid Ay Asawa

¹⁰ Naligat ay man-ilas nalaing ay babai ay siged di ogali na. Din asawa ay kaman nidi et nabanbanol mo din kabanolan ay kowintas. ¹¹ Mantalek din asawa na en sisya, yan kanayon di pansigdan

* **31:1** Di esa abe ay kaiologan nina sin Hebreo et: Siya na di inbagan Lemuel ay ari ed Massa...

ay idawat na. ¹² Din amagena sin amin ay agew di biyag na et siged di pantongpalana en asawa na, baken lawa.

¹³ Man-anap si sinolid et nagaget sisya ay man-amag si bado. ¹⁴ Maiarig sisya si bapor ay adadoy kalga na, tan man-isaa si makan ay napo sin addawi. ¹⁵ Daan pomat-a yan bomangon sisya ay mangisagana sin kanen di pamilya na ya baa na.†

¹⁶ Estena ay man-ilas daga ta lakoana, asi na eskan si obas ay nilakoana si odom ay pansapolana.

¹⁷ Nagaget ya mabikas ay man-obla. ¹⁸ Ammo na di banol din am-amagena et man-obla engganans emletan di labi.

¹⁹ Sisya ay mismo di mangabel si lopot ²⁰ ya badangana din nabiteg ay makasapol. ²¹ Waday kamayatan ya naposkol ay ibadon din pamilya na et magay pandanagana olay mo mangandap.

²² Sisya ay mismo di mangamag si galey ya ap-ap di katri et amin ay bado na yan mankanapteng ay kaman din osal di ari.

²³ Si asawa na yan esa ay mandinamag ya mabigbig ay pangolo sin ili.

²⁴ Man-am-amag sisya si bado ya bilko ay ilako na sin man-ilaklako.

²⁵ Mabikas sisya ya mapteng di ogali na, yan adi madanagan maipanggep sin omal-ali ay timpo.

²⁶ Masirib sisya sin iyat na ay mankali yan nainayad di iyat na ay mamagbaga. ²⁷ Es-estena din pamilya na yan kanayon ay nagaget sisya.

²⁸ Idaydayaw din an-ak na yan it-it-ek aben asawa na ay kanana,

† **31:15** Di esa abe ay kaiologan nina sin Hebreo et: mangisagana sin kanen di pamilya na ya mamilin sin baa na.

²⁹ “Ad-ado di siged ay babai, ngem sik-a di kasigedan.”

³⁰ Din kinapintas yan mangietek ya wada abey timpo ay komopas, ngem din babai ay mangipateg en Diyos et lebbeng na ay maidayaw.

³¹ Bigbigen ya idaydayaw sisya sin sangoanan di kaipoipogaw begew sin inam-amag na.

Kankanaey Bible
The Holy Bible in the Kankanaey language of the
Republic of the Philippines

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators of Canada, Inc.

Language: Kankanaey

Translation by: Wycliffe Bible Translators of Canada, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

287e9051-f62a-52c2-b51a-3c821ef89a36